

TEOZOFIJA

Dr ANNIE BESANT

1 OKTOBRA 1847 — 20 SEPTEMBRA 1933

PRETSJEDNIK TEOZOFSKOGA DRUŠTVA 1907—1933

O PRVOJ OBLJETNICI NJENOG PREMINUĆA

20 SEPTEMBRA 1934

JUGOSLAVENSKO TEOZOFSKO DRUŠTVO

TEOZOFIJA

ZAGREB JUGOSLAVIJA

GODINA VII 1934 BROJ 1-6

Sadržaj:

Contents:

VIJEST Dr ANNIE BESANT-OVE

»Ne odlazim sa zemlje. Obećala sam da ću služiti, i neću da ostavim svoju braću.«

Annie Besant.

(Iz privatnih zapisaka.)

ZADNJA PORUKA Dr ANNIE BESANT

Zatražili ste od mene da Vam isporučim vijest: koju bih Vam drugu vijest da isporučim nego onu, koju sam Vam uvijek slala — onu o bratstvu, o dobroj volji i o ozbiljnom radu za naše Majstore? Židovi se smatraju odabranim narodom: bez sumnje to i jesu; ali to ste i **Vi**, jer je **svaki** Narod odabran, odabrao ga je Gospod Manu da njime pruži primjer izvjesne vrline i izrazi, upravo istakne onu osobinu za koju drži da je svijet treba. Indija — moja Indija, koju toliko duboko ljubim, moja istinita, prava Majka-Zemlja i Domovina moga Majstora — nije li ona takodjer Narod, nije li i njeno žiteljstvo odabrani narod? Odabran je, da; ali zašto? Odabran da vodi svijet duhovnosti, odabran da ističe uvijek onaj viši, plemenitiji, manje tvarni pogled na život, aspekt života. Ispunja li on ovu veličanstvenu dužnost — ima ih doduše mnogo koji su slabiji i uspunjaju je samo polovičnom sklonosti svoga srca — ima ih mnogo koji su čestiti ali su zahvatili krivim smjerom, te se čini da traže jedinstvo razjedinjivanjem, bratstvo mrzeći braću svoju. Ubistvo nije napredak, bezosjećajna svojeglavost nije napredak. Pravi put napretku prävo je pred Vama, i otvoren je svima, ali ne vodi močvarama neukih oporosti i neumjesnih prepiraka, niti povrh provalija surovih uvreda, već osmjehljivim poljanama podnošljivosti, sljubljivanja, dobre volje i bratske ljubavi. Na **tom** putu svaki će od Vas da sja svijetlom, i njime obasjava tamu raspršujući magle neznanja i slijepih predrasuda. **Tim** putem, kažem Vam svima, drugovi moji, krećite naprijed jačom snagom nego ikada izdižući u vis svijetlu zastavu Teozofije, pod kojom smo se toliko dugo vremena borili rame uz rame; naprijed, uvijek naprijed; naprijed do pobjede; Jai Manave Jai! Pobjeda, Tebi, Manu Pobjeda!

Kratka biografija Dr Annie Besant

Predsjednika Teozofskog Društva

Napisao **C. Jinarajadasa** (Potpretsjednik Teozofskoga Društva od 1921—1928)

Prvoga oktobra 1932 navršila je Dr Annie Besant 85. godinu života. Toliko je dobro poznata širom svijeta, da se sve, što se nje tiče, čita upravo požudno. Živjela je tako dramatskim životom, da u mnogom pogledu stoji kao simbol izvjesnih faza svjetskoga razvitka. Autobiografija što ju je napisala godine 1893 donosi nam povijest njezina života do 1891. kad je preminula gospođa Blavatsky. Ta nam knjiga otkriva tako dramatske događaje da pripada onim biografijama koje upravo očaravaju, kad ih se čita; ali od toga se časa mnogo toga zbilo u njenome životu, o čemu nema danas primjerene biografije.

Otac gospođe Besant bio je Englez, ali napola Irac. Njezina majka bila je prava Irkinja. Iako uzgojem Engleskinja, pa i rođena u Londonu, Dr Besant uvijek je otklanjala da se nazivlje Engleskinjom, te je uvijek isticala da je Irkinja. Irska ćud njenih predaka razabirala se iz izvjesnih crta njezina značaja — iz njene intuitivne prirode, domišljatog oštroumlja i odrešitog izlaganja. Elemenat vanredne duhovitosti irske odavao je u njenom privatnom saobraćaju naročiti čar. Bila je pobožna kršćanka, te se sa dvadeset godina udala za svećenika, Engleza. Kad joj se razvio značaj, pobunila se protiv nekih kršćanskih dogmâ. Nije tome bio uzrokom nedostatak vjerovanja, već njena visoko oduhovljena priroda, koja je silno željela da uz samo vjerovanje razvije i razumijevanje. Kako nije mogla da nađe logike u kršćanskim tradicijama, ostavila je crkvu i postala je slobodnim misliocem.

U to doba bila je već vrlo nesrećna u svom bračnom životu. Rodilo joj se dvoje djece, dječak i djevojčica. Vrlo je malo kazivala o onom što je prepatila kao žena. U toku parnice, što ju je njen muž podigao protiv nje, s razloga da joj oduzme kćerku, bila je konačno prisiljena da u vlastitoj odbrani ustvrdi kako ju je fizički mučio i istjerao iz kuće. Tako je strašna bila njezina bračna tragedija, da je jednom uzevši otrova u ruku htjela da ga ispije i tako dokrajči užas ovakovog života. Kad se spremala da ga ispije, začuje jasni glas, gdje je ozbiljno prekorava veleći: »O kukavice, kukavice bijedna, što običavala si da sanjaš o mučeništvu, a ne možeš da podneseš ovo par godina boli«. Taj se je glas tako dojmio, da ga nije osjećala neugodnim. Bio je kao udar namijenjen njoj, koja je od svojih mladih dana čitala živote svetih mučenika, i sanjala o slavi mučeništva. Smjesta je bacila staklenku kroz prozor i nije nikad više zaboravila taj glas.

Ostavila je supruga svoga uzevši sa sobom svoju malu kćerku. U toku književničkoga rada stupila je u bližu saradnju sa Charles Brandlaugh-om. Duž mnogo godina radilo je njih dvoje rame uz rame, te su razvili pokret Slobodne Misli do jedinstveno snažne visine intelekta. Čudesna privlačivost njezina govorničkog dara i gorljiva snaga, kojom se obarala na vjersku nesnošljivost, učinila ju je istaknutom ličnosti u javnom životu, iako za doba Kraljice Viktorije nije bilo klevete kojom je nisu obasipali njeni pravovjerni protivnici.

U to su je prilike ujedamput rinule u mnoštvo dramatskih događaja, prvi među kojima je bila borba da se izda Knowltonova brošira. Bila je to raspravica o reguliranju porođaju, koja je već izašla u Engleskoj bez naročitih zapreka. Međutim nekoliko policijskih službenika, po nagovoru izvjesnih ortodoksnih krugova, zabranilo je dalju prodaju toga »bestidnog« djela. G. Brandlaugh i gđa. Besant smjesta su ustali u odbranu slobode štampe i izdavši tu broširu ponovo, stavili su svoja imena na nju i time označili sebe izdavačima. Time se gđa Besant smjesta identifikovala sa propagandom za reguliranje poroda. Iako u času kad je ponovo izdala pomenutu broširu nisu joj misli o tom predmetu bile sasvim jasne. Publikacija uslijedila je jedino u tu svrhu da bude za odbranu javnosti u pogledu slobode štampe, nipošto pak kao propaganda za reguliranje porođaja. Progonili su i gđu. Besant i g. Brandlaugh-a, a oni su oboje istupali u svoju odbranu lično, ne utičući se nikojem od odvjetnika. Gospođa Besant pokazala je vanrednu odbraničku vještinu, te da je odabrala odvjetničko zvanje, postala bi najsjajnijim i najuspješnijim odvjetnikom. Iako ih je niža instanca osudila, konačno su uspjeli prizivom. Budući, da je time sloboda štampe bila zaštićena, obustavljena je dalja cirkulacija one brošire.

Tada je njen muž započeo parnicu da

joj oduzme kćerku, navodeći da ona poradi svojih ideja nije podesna, da je uzgaja. To je gdu. Besant uvuklo u drugi proces. Zapisnik o njem pokazuje očito i vještinu gospođe Besant i oporost sučevu. Duž više dana bila je sama sebi odvjetnikom, te je prolazila tačku za tačkom zakonskih članaka braneći svoje gledište u opreci prama stajalištu što ga je zastupao odvjetnik njena supruga i iznosio sam sudac. Ona je izgubila parnicu, te se vrlo rastužila otmicom i gubitkom djeteta. Kasnije kad su djeca, i djevojčica i stariji njen brat postali punoljetnima, vrlo su poštovali i divili se svojoj majci, te su i istrajali u tom sve do danas.

Nakon toga nalazimo je gdje prolazi novu fazu svoga života. Godine 1879 upisala se na univerzitet u Londonu te se predala naučnom studiju i 1881 položila je s odličnim uspjehom ispit iz botanike i latila se sviju ostalih predmeta što su potrebni za stepen »**Bachelor of Science and Medicine**«.

Ona bi bila položila sve ispite koji su potrebni za postignuće toga akademskog stepena, da joj se nije zagrozio jedan od profesora, koji je pripadao ispitivačima, da će je srušiti, iako svi njeni odgovori budu ispravni. U to je doba počela da među radničkim klasama predaje iz područja nauke, a isto tako su u to vrijeme zaredala i njena divna predavanja iz Francuske Revolucije. Od godine 1885 tijesno se priljubila Fabijanskom Društvu, čiji su neki vodići još i danas na životu kao Bernard Shaw, Sidney Webb (Lord Passfield), dok su se Sidney Olivier (Lord Olivier) i Ramsay Macdonald pridružili mu kasnije. 1885 organizovala je štrajk radnica u tvornici žigica tvrtke Messrs. Bryant & May, te je za njih izvojevala pobjedu. Bilo je to u ovo doba, kad je nalazimo tajnikom organizacije radnika žigica.

Dalja je njena faza u životu započela, kad se osjetila nezadovoljnom poradi svoga negativnoga mišljenja u pogledu Slobodne Misli, te se bacila na otkrića u spiritizmu, hipnotizmu itd. To joj nije pružilo logički jasni dokaz o životu iza smrti, iako je bilo zanimljivih fenomena. Upravo je u to vrijeme doživjela slučaj koji sebi nije mogla protumačiti. Dok je jednom sjedeći u uredništvu National Reformer-a u Fleet Street razmišljala o događajima koji su je razuvjerili u traženju Istine, iznenada je začula glas koji joj reče: »Jeste li voljni da napustite sve, da upoznate Istinu?« Ona smjesta odgovori: »Da, Gospode!« Nije znala ko je to govorio, ali bio je to isti glas, koji je čula već u jednoj od ranijih zgoda.

Jedva je minulo nekoliko dana, kad joj g. W. T. Stead, izdavač »Revije Revija« pošalje da pregleda Tajnu Nauku gospođe Blavatsky. Kazao joj je, da nema nikoga od mladih ljudi u uredništvu koji bi se poduhvatio da prođe ova dva golema sveska, a »vi ste sasvim dosta ludi što se tiče takovih sadržaja, da ćete moći da učinite iz toga nešta«. U času kad je čitala to djelo bilo joj je kao da je davno izgubljeni sastav Istine zasjao u njenoj duši. Zamolila je da se sastane sa autorom, i od prvoga časa kad je ugledala Gospođu Blavatsky promijenio se čitavi život Annie Besantove. Ostavila je svoje prijatelje Sekulariste, a donekle se odijelila i od Socijalizma. Novo svijetlo, što ga je primila, nadahnulo ju je snažnije nego ikada, da se predala služenju u svijetu; ali sada nije trebala da uklanja zlo iz različitih svjetskih organizacija, već da mu prožme bit svijetlom zakonâ što vladaju svim bivovanjem, tako da nestane svega zla kao rezultat novoga preliva strujanja životnoga.

Doskora iza toga što je postala učenikom gospođe Blavatsky, stupila je u izravnu vezu sa Adeptom poznatim kao »Maistor M.«, koji je bio jedan od dvojice Maistorâ Osnivača Društva. Tada je prvi puta razabrala da je to bio Onaj, što joj je progovorio, kad je htjela da počini samoubijstvo, misleći da tako izbjegne teškoćama što su je stisle, kao i kasnije kad se nalazila u svom uredu u Fleet Street

Jedva bi trebalo da se istakne njen rad među Teozofima. Postala je najsjajnijim eksponentom Teozofije i kao govornik i kao pisac. Nakon smrti Pukovnika Olcotta 1907 bila je izabrana Pretsjednikom Teozofskoga Društva na sedam godina, a iza toga još tri puta ponovo. Predala se sasvim radu za Društvo, te je kao praktički organizator »učinila Teozofiju praktičnom«. Akcija postala joj je »krilaticom« za vrijeme dok je bila Pretsjednikom. U to se doba Društvo vanredno razvijalo napredujući upravo skokovima. Kad je umro Pukovnik Olcott imalo je Društvo usvemu jedanaest Sekcija ili Narodnih Društava; iza toga ih se pridružilo još 36.

Dr Besant oduvijek je mnogo putovala, te je u svomu Teozofskom radu pohodila gotovo sve evropske zemlje i više nego po jedanput. Češće je polazila u Udružene Države i u Kanadu a isto je tako mnogo pohađala Australiju i Novu Zelandiju. Čim

se mogla da putuje aeroplanom. Dr Besant odabrala je taj način putovanja, pretpostavljajući ga putovanju željeznicom i ladom, jer je brzina bila vanrednom značajkom njena temperamenta.

U mnogim je pokretima saradivala Dr Annie Besant ili ih je pomagala. Dugo je vremena bila poznata poradi svoga gorljivoga pomaganja žena za pravo glasa i to nesamo u Engleskoj nego i u Indiji. Udruženje Saveza Naroda jednako je tako stalno primalo njenu pomoć, budući da je čvrsto vjerovala u poziv i rad Lige. Bila je gorljivi protivnik vivisekcije, te se protivila cijepljenju držeći da ova sredstva, jer su palijativna, to jest takova, kojima se ima da predusretne bolest, potkapaju otpornost tijela. Ujedno je smatrala da metode cijepljenja mogu da odvrate pažnju od radikalnijih metoda kojima se iskorjenjuje bolesti kao što su čisti način sprovodenja života i čuvanje zdravlja. U Indiji je neumorno radila na podizanju žene, te je uvijek ponavljajući tražila da se promijene socijalne prilike, iako nije nikada željela da se promijeni ćud Indijke, za koju je držala da je jedna od najduhovnijih ženskih tipova na svijetu.

16. novembra godine 1893. prvi se puta iskrcala na tlu Indije. I prije je već govorila bila mnogo o Indiji i nazivala je »Majkom-zemljom«. Već je 1875 ustala je da brani pravo Indije u svom djelu pod nazivom »Engleska, Indija i Afganistan«. Promjenu religijskoga života u Indiji, napose medu Hindujcima, što je uspjelo da sprovede, može se uzeti kao jedno od čudesa u njenom životu. Došla je kao stranac bez poznavanja sanskrita; a ipak kad je stala da iznosi stare filozofije, predavala je toliko bogatstvo znanja, da je to zapanjilo obrazovane Hindujce. A još više od znanja osvajala je njena vanredna ljubav za izgubljenu veličinu Indije i njena indignacija, zbog niskoga stepena, do kojega je ona propala, — što je ona pokazivala i naglašavala u svakom svojem govoru. Mnoge starije generacije Indijaca često su zaplakale slušajući je gdje im opisuje, kako će Indija opet jednom da postane velikom.

Doskora okupi ona oko sebe mnoštvo Indijaca da porade zajedno oko preporođaja naroda, te je nakon dugoga razmišljanja osnovala u Benaresu školu. **The Central Hindu College.** U tu je svrhu došlo iz Engleske i Udruženih Država Teozofa da joj pomognu rad u College-u. Najpoznatiji bio je medu svima Dr A. Richardson, Th. D., F. C. S. koji je bio prvim pročelnikom pomenute škole. Za njim je došao Dr G. S. Arundale. Još jedan od osobito vrijednih radnika bila je tetka Dr Arundale-a, Miss Francesca Arundale, koja je osnovala školu za male djevojčice, iz koje je postala ženska gimnazija, Women's College of Benares. Mnogo je Dr Besant pokretala u pogledu uzgajanja, u čem su je pomagali mnogi od indijskih Prinčeva i plemića. Sjajna se družba okupila oko nje da učini **Central Hindu College** uzor primjerom kakav treba da bude indijski uzgojni zavod. Medu ostalima nalazila se gg. Bhagavan Das, Govinda Das, Gyanendra Nath Chakravarti, pokojni P. K. Telong, i mnoštvo drugih, koji su svi radili svom predanosti i u duhu služenja imajući osobitu spremu i podobnost. Kad je Pandit M. M. Malaviya preuzeo upravu stvarajući jezgru **Hinduskom Univerzitetu,** iskazali su joj priznanje za njene zasluge na polju uzgoja, time što su je naročitim zakonskim ovlaštenjem postavili na čelo upravnoga tijela njegova. Ujedno joj je podijeljena čast **doktora književnosti** kao naročito priznanje za uspjehe na uzgojnom polju Indije. Kako se time pokazalo da je ta ustanova više ne treba, Dr Besant osnovala je Teozofsko Uzgojno Udruženje, **»The Theosophical Educational Trust«**, pod čijim je okriljem stalo djelovati više uzgojnih ustanova i škola. Kasnije je to Udruženje proširilo svoje područje promijenivši se u **Društvo za Promicanje Narodnoga Uzgajanja** sa zamašnim ciljevima oko potpune rekonstrukcije uzgoja za svu Indiju. Gotovo svaki od političkih vodića našao se u njegovu odboru, dok ga konačno izvjesni politički događaji nisu i opet stegnuli na opseg prijašnjega Trusta.

Dr Besant organizovala je također i pokret pod nazivom **»Sinovi i Kćeri Indije«.** Za djecu je uvela **Pokret Zlatnoga Lanca,** koji razvija osobitu djelatnost sada u Škotskoj, Španiji, Udruženim Državama i u zemljama Južne Amerike. Ona je to bila takodjer što je organizovala Pokret Indijskih Skauta, u kojem su dječaci nosili indijske turbane i pjevali indijske pjesme, dok u svemu ostalomu pokoravaju se Skautskom Zakonu. Kad je Lord Baden-Powell došao u Indiju, njegov se pokret sjedinio sa onim što ga je ona razvila, a u znak priznanja za njen rad imenovao ju je »Časnim Pročelnikom Skautskim za svu Indiju«. Dr Besant mnogo je nastojala oko toga da se uvedu reforme u socijalnom životu Indijaca. Jedna od takovih organizacija bila je **»The Stalwarts«**, čiji su se članovi zavjeravali da neće udavati svojih kćeri prije 16 godina. Malo ih se pridruži-

lo toj odganizaciji, te je ova djelatnost izravno donijela malo koristi.

Novo razdoblje u radu Dr Besant nastaje onim časom, kad je stupila u vezu sa dva Indijska dječaka, kojima je tada bilo 14 i 11 godina, te je starijega imenom Krishnamurti proglasila provodnicom (vehiklom) za velikoga »Učitelja Svijeta«. Budući da taj dječak nije bio tako sjajnih intelektskih svojstava, daleko manje nego su se one javljale u njegova brata, stoga se takova tvrdnja uzimala upravo smiješnom sa strane sviju onih, koji su poznavali dječaka i njegovu porodicu. Otac dječaka bio je jedan od njenih vlastitih učenika, te je u početku predao obadvoje djece pod njeno okrilje, u svrhu da primu bolje i otmjenije uzgajanje, nego bi im ga on kao siromašni čovjek mogao da pruži. Kasnije se zavadio s njom želeći da joj uzme dječake i izdvoji iz njena skrbništva. Budući da su se dječaci jače priljubili njoj, nego svomu rođenom ocu, protivili su se da mu se vrate, a Dr Besant odbranila je svoje pravo, kad je otac njihov bio podigao protiv nje parnicu. Na nižem je sudištu izgubila padnicu, ali je tužitelj morao da podmiri troškove, te se dječake ostavilo pod zaštitom suda do njihove punoljetnosti — što je kod Hindujaca sa osamnaest godina — produživši je do dvadeset i prve godine. Tada se ona prizvala na Viši Sud, gdje ponovo izgubila, sa odlukom da svaka od zavađenih stranaka podmiri svoje troškove. Nakon toga uložila je priziv Tajnom Vijeću i 1914 prvi su se puta pojavili dječaci, jedan sada sa 18 a drugi sa 15 godina, da posreduju i izjave svoje stajalište s obzirom na parnicu. Dr Besant dobila je parnicu riješenjem Tajnoga Vijeća, te je ono tražilo da maloljetnici budu zastupljeni kod prve rasprave. Stoga ju je valjalo sprovesti u Engleskoj, gdje su se oni nalazili. Tajno Vijeće iznijelo je načelo, kad se radi o maloljetnicima koji su dosegli doba da mogu sami rasuđivati, nikoji sudac nema da se pobacuje njima kao sa »svežnjima robe«, već da se njih same pita o tom, kako misle o svomu društvenom položaju i boljitku. Razvitak Krishnamurtija, a napose činjenica da je on stao da zauzimlje stajalište koje se sasvim razlikovalo od onoga većine Teozofa, bio je za vrijeme od zadnjih pet godina jedan od presudnih događaja u svijetu. Iako se on razlikuje od Dr Besant, ipak svi priznaju, kako je to bila vanredna intuicijska snaga kojom ga je otkrila veleći: »Ecce Homo«, — eto čovjeka, jer je Krishnamurti uistinu jedan od najsjajnijih i najsnažnijih etičkih učitelja u svijetu današnjice, ako nije i najveći.

U različitim smjerovima Dr Besant će biti možda — s obzirom na svoj politički rad — najglasovitijom ličnosti u Indiji. — Mnogo je puta ponavljala da je ušla u politički život da spasi mladež Indije. Iz saobraćaja sa mladim i vrlo oduhovljenim ljudima koji su sjali svojim žarkim patriotizmom, saznala je, kako bi ih se lagano zarobljivalo i sasvim sputavalo evanđeljem ekstremizma bengalskih revolucijonističkih anarhista. Opažala je, kako Vlada samo pritište, ali ne čini ništa da uklanja nevolju. Mnogo se potratilo dragocjenoga vremena, a sve se više i više mladeži našlo zajedno, jer ih je na to natjeralo nasilje. Na političko je poprište stupila 1913, a u januaru 1914 započela je sa izdavanjem tjednika pod imenom »**The Commonwealth**« (Blagostanje Sviju), te je iza nekoliko mjeseci kupila dnevnik »**The Madras Standard**« i u augustu iste godine promijenila mu ime u »**Nova Indija**«.

Jednom će neki znameniti historičar opširno pisati o ovoj smjernici njenoga života, o njoj kao političaru. Ovdje možemo tek sa nekoliko riječi da se taknemo tog njenog aspekta. Prva joj je briga bila da upotrijebi svu snagu svoju i približi u Indijskom Nacijonalnom Kongresu obe partije, što su se razišle u Surat-u 1907. Njihovim pretstavnicima bili su gg. B. G. Tilak i G. K. Gokhale. Među njima bilo je izvjesnih razlika, za koje se činilo da ih se ne bi moglo svladati i ukloniti, ali Dr Besant uredila je zajednički sastanak obiju i sjedinila ih u organizaciji »Liga za Home Rule Čitavoj Indiji«, »**All-India Home Rule League**«. Program te organizacije izrazila je 1915, kako slijedi:

Što traži Indija?

Da svako bude slobodan u Indiji kao što je Englez u Engleskoj

Da njome vladaju njeni ljudi, koje će izabrati sam narod u punoj slobodi svojoj.

Da postavlja i smjenjuje ministre prema vlastitoj volji.

Da se slobodno nosi oružje i uzdržaje vlastita vojska, mornarica i dobrovoljci.

Da sama ubire porez i sama sastavlja i predlaže svoj budžet.

Da sama uzgaja svoj narod.

Da sama obrađuje svoju zemlju, da sama iscrpljuje svoje rudnike, da sama kuje svoj novac.

Da bude Suverenim Narodom unutar svojih međa i da prizna kao Najvišu Vlast imperijsku krunu, te šalje svoje sinove u Krunsko Vijeće.

Velika Britanija i Indija idu rame uz rame, ali Indija neka je slobodna, kako je to i njeno pravo.

Deset mjeseci nakon što je započela svojim političkim radom, buknuo je rat.

Bilo je to u doba, kad su britski državnici pali u zabludu i počinili osnovnu grešku, koja je otešćavala stvar za Indijce već prama tomu, kako je tekao rat. G. Lloyd George obratio se Dominijonima rekavši: »Pomozite nam da svladamo Rat«, kad mine nastaće »novi odnos« između nas i vas.« On je javno rekao da se nakon rata treba posavjetovati sa Dominijonima. A obraćajući se Indiji, kazao je: »Pomozite nam da pobijedimo u ratu«, — izostavivši sasvim svaku riječ kojom bi označio, kakovom bi bila budućnost Indije nakon rata. Indija je bila pozvana da prinese golemu žrtvu, što je rado i učinila, ali nikoji od britskih državnika nije ni jednom riječi napomenuo položaj koji bi pripao Indiji, ako se iznese pobjeda u ratu. I to je bila ta teška zabluda britskih državnika, koja je Dr Besant-ovu osvjedočila i pružila joj razlog da valja nastaviti sa političkim radom u Indiji, nipošto dopustiti, da on oslabi ili da ga se modifikuje, poradi toga što se sa strane Imperija sudjeluje u ratu. Da je Engleska samo riječicu pripomenula o tom, da bi se poslije rata tu uveo »novi odnos« između Velike Britanije i Indije, Dr Besant ne bi nastavila u to vrijeme sa svojom političkom agitacijom. A nisu se samo engleski državnici u Velikoj Britaniji, već se napose svaki Englez u Indiji, bio on činovnik ili trgovac, rugao ideji da su Indijci sposobni da dobiju Home Rule ili da im se da status, položaj, Dominiona za naredne generacije — ako uopće kada budu zreli za to. Poradi toga moralo se još jače istupati protiv ovakove kratkovidnosti engleskih državnika, i širiti pokret za slobodu Indije življe nego ikada. Iz ideala koje je iznosila može se vidjeti, kako se nije nikada o tom ni sanjalo da se Indiju učini sasvim neovisnom, već se uvijek i svuda jasno naglašavalo, da Indija ima da ostane članom, sastavnim dijelom Britskoga Imperija pod vrhovnom upravom britskoga Suverena, njenoga Vladara.

Dr Besant bila je sjajnim organizatorom, te joj je uspjelo, da promijeni mnogo toga, budući da je uvijek razmišljala, snovala, trudila se, borila i radila. Uzela je sebi za motto nesamo rečenicu: »Kuj željezo, dok je vruće«, već i ovu: »Užari ga kovanjem«. Naučila je indijske novinare onomu što prije nisu znali, a to je da su pisali duge uvodne članke osuđujući rad Vlade, ali ostavši u tom svemu sasvim u okviru zakonskih propisa. Drugim riječima uputila je indijsko novinstvo u metodu kritike, što je značajna za londonski **Times** — snažna, moćna gradeći sve samo na činjenicama, ali nikada ne prelazeći u neobuzdanost.

Godine 1916 izagnala je Bombejska uprava grada, Dr Besant iz svoga područja, tako da nije mogla da uđe u Bombejsku pokrajinu. Jednako su joj tako uskratile boravak na svom teritoriju i Središnje pokrajine, dok je 1917 nije internirala Vlada u Madrasu. Otpor i reakcija, koja je na to uslijedila u Indiji, bili su toliko jaki da se za tri mjeseca morao promijeniti smjer britske politike. Činilo se, da ni koji od britskih državnika, pa ni od britskih činovnika u Indiji nije shvatio da Dr Besant nije bila agitatorom, koji zapodjeva uzbune, već vođom, koji gleda daleko u budućnost i vidi potrebu da se otvori teška rana čiji bi se otrov raširio inače i zahvatio čitavi organizam. Čim je puštena na slobodu, val oduševljenja tako je snažno zahvatio sve, da su je izabrali Pretsjednikom Nacijonalnoga Kongresa koji se sastao u decembru pomenute godine.

Na to je ponovno krenula naprijed. Prijašnji pretsjednik kongresa pretsjedao je do onda samo četiri dana, sastancima, a zatim se povlačio i prestao da radi. Dr Besant preuzela je pretsjedništvo i podigla je izvršnu snagu svoga nadleštva do zamjerne vrednote i važnosti za vrijeme od godine dana, što joj je pripadala ta čast. Kao Pretsjednik Kongresa organizovala je radove, pretsjedavala je sastancima Kongreskih Odbora i t. d.

Jedva su minule tri godine, a ona je izgubila s obzirom na širu javnost svoj ugledni položaj, što ga je sebi pribavila i uživala među Indijcima. Bilo je to u doba, kad je g. M. K. Gandhi započeo svojim pokretom protiv Britanske Vlade, prozvanim »Non-Cooperation«, nema saradnje, pozivajući odvjetnike, školsku mladež i druge, da se pridruže »to non-co-operate« i ne sarađuju poradi nepravdi što ih je počinila Vlada. Jedan dio njegove kampanje bio je upravljen i namijenjen tomu da se obore izvjesni zakoni, što bi se javilo narodu, a takovo rušenje bilo bi političkom demonstracijom, da se time vrši pritisak na Vladu. Da se ukinu zakoni što nevaljaju i da pojedinci trpe zato da ih se zamijeni boljima, — Dr Besant mogla je da to podnese, ali da se ukida zao zakon ne poradi toga da je nevaljao što je z a k o n — nije mogla da podnese, jer to vodi do bezakonja i anarhije. Dr Besant sasvim je vjerovala u »Pasivnu Rezistencu« i mogla je pojmiti da na to tjera čovjeka njegova savjest, jer hoće da se bori protiv nevaljalih zakona, te se usuđuje i da krši takav

zakon, i da poradi toga pati za nj i podnosi kaznu, sve samo za to, da se konačno promijeni i nevaljali zakoni promijene u dobre. No ona se protivila tomu, da pomaže da se obara ma koji zakon, kojega je pojedinac označio zlim samo na temelju političkoga diktata nekoga drugoga, napose pak ustajala je protiv toga, da rušenje zakona bude sredstvom da se izvede pritisak na Vladu.

Takove su opreke neprekinuto postojale između nje i Gandhija, jer je držala da se svaki pokret za »akciju mase« ili za »izravnu akciju« mora izroditi u nasilje oslobodivši takove sile koje će konačno da naškode narodnom životu Indije. Ona je u sprovođenju političkih reformi usvajala stajalište zakonske metode, te je u tom pravcu sasvim otvoreno istupala protiv politike Gandhiji-ja, ma da ga je duboko poštovala kao čovjeka što živi potpuno svetim životom.

Iako je prestala biti vodićem i izgubila svoju popularnost, ipak je i dalje istrajala na svom radu za Indiju. Jedva što se teškom mukom g. 1921. uvela Montagu-Chelmsford Reforma, te su sazvane sjednice Vijeća u Delhi kao i po sjedištima Provincija, Dr Besant smjesta je organizovala pokret da konačno proslijedi borbu za slobodu Indije. Taj se pokret razvio i kristalizovao u »Narodno Zborovanje« sa ciljem da donese zakonski nacrt, kojim se prikazuje gledište Indije i koncepcija o njenom položaju u Britskom Imperiju kao **Dominijon Indija.** U tu se svrhu održalo više sjednica sa mnogim političkim vodićima u Indiji, a oni su se našli često nazočni i na sastancima Narodnoga Zborovanja, tako da je konačno bio sastavljen zakon nazvan »The Commonwealth of India Bill«, koji je bio prihvaćen g. 1925. Valjalo je sada da ga se podnese Skupštini i da ga se sprovede. Njime bi Indija trebala da postane potpunim Dominijonom izuzevši dva nadleštva, Ministarstvo Vojske i Ministarstvo Inostranih Djela. Ipak se tomu projektu dodalo, da Indijska Narodna Vlada može da bez ponovnoga pristanka Parlamenta izjavi, kad bude spremna da preuzme pomenuta dva nadleštva. Zvanično je prihvatila prijedlog Britska Radnička Stranka, The British Labour Party, te ga je jedan od njenih članova predložio Parlamentu, gdje je prošao prvo čitanje. Do drugog čitanja nije došlo, te je stoga propao.

U tom je zakonskom nacrtu bio iznesen jedinstveni sistem o postepenom pravu glasovanja, za koji su Dr Besant i drugi držali da najbolje odgovara za Indiju, gdje se nalazi toliko milijuna neobrazovanih seljaka. Pravo glasa se uvodilo redom, tako da se najprije dalo opće pravo glasa muževima i ženama za seoska načelstva i njihova upravna tijela. Dalje se stegnulo pravo glasa za Taluk, srez, tražeći veću kvalifikaciju, zatim još više za daljnu oblast, District, te redom dalje za Provinciju i konačno za svu Indiju. Išlo se zatim da se izjednači sasvim muževe i žene u svima političkim nadleštvima i pretstavništvima. Dr Besant nije nikada vjerovala da može da odlučuje samo broj bez obzira na obrazovnu snagu pojedinca, kako to biva prema načelu općega prava glasa. Stoga se protivila svakomu sustavu koji bi od seljaka tražio odgovornost s obzirom na odluku o zakonodavstvu za čitavu Indiju.

Jedva bi bilo potrebno da se nastavi daljim izlaganjima u pogledu političkih djelatnosti Dr Besantove. Bez sumnje je, da je se dalje nije priznavalo vodićem, ali je ona izvela mnogu promjenu, koja je olakšala uspjeh sadašnjem vodstvu. Njenu je politiku krivo razumjela i Vlada i Indijska javnost. Vlada ju je prekoravala, jer joj je krnjila ugled, a Indijci, budući da je pomagala vladu u svemu, što je bilo pravo sprovedeno, i ako bi ona time gubila svoju popularnost kod Indijaca. Kad je Earl of Willingdon današnji Potkralj Indije, — ostavljao g. 1924. svoje nadleštvo kao guverner Madrasa, pisao joj je u stvari istine:

> Nikada neću zaboraviti našega prvog sastanka, kad ste me izvještavali o izvjesnom događaju i kazali: »Ne ćemo za to da budemo neprijatelji. Vi to svakako niste«, a ja sam Vam iskreno zahvalan za to. Prekorili ste me, kad ste držali da imam krivo, i pomagali me, kad ste mislili da imam pravo. Kad bi svi izdavači sudili tako pravedno i pošteno o tom neznatnom čovjeku, podnosio bih život mnogo lakše.

Nikoja biografija od Dr Besantove, ma kako bila kratka, ne može da bude potpuna, ako ne spomene onu fazu njena života i onu djelatnost, koja je manje poznata javnosti, ali je vanredno utjecala na nju samu. To je njezin okultni život. Kad je preminula gospođa Blavatsky, ona je okupila oko sebe družbu studenata, koji su bili odani ideji Učeništva, što su radili pod upravom Rišia (Rishis) ili Majstora Mudrosti. Dvije godine nakon smrti gospođe Blavatsky, Dr Besant postala je pročelnikom ezoterijske organizacije poznate pod nazivom »Ezoterijska škola«. Od toga joj

se doba pridružilo više tisuća članova Teozofskoga Društva, po čitavom svijetu, koji su svi gledali u njoj svoga duhovnoga učitelja. Oni koji su je upoznali bliže i došli u intimniji kontakt, razabrali su, koliko je mnogo razvila i postigla u Joga, i kako je stoga vodstvo njeno osnovano na izravnom znanju mnogih okultnih stvari. Stalno se služila Joga snagama, napose onima što se odnose na jasno gledanje ili vidovitost, da time otkrije prirodu iznad fizičkih razina, a mnogo njezinih knjiga radi o tajanstvenom predmetu okultnih sadržaja, obično saradujući sa svojim drugom C. W. Leadbeaterom. Značajno je njihovo djelo na polju kemije, a odnosi se na ispitivanje kemijskih elemenata s pomoću jasnoga gledanja. Zabilješke o tom hvataju u godinu 1895, a nastavljaju se i dalje, te su dale vrlo zamjernih priloga znanju o atomima uporedo sa onima što su ih otkrili fizičari i kemičari.

Najednako tako ima pisac njene biografije da pripomene još jednu od njenih vanrednih djelatnosti. Godine 1902 pridružila se Francuskoj Masonskoj Organizaciji pod imenom »Vrhovno Vijeće Općenitoga Slobodnog Zidarstva«, »The Supreme Council of Universal Co-Masonery«. To je tijelo sastojeći se od izvjesnih članova Velike Škotske Simboličke Lože u Franceskoj, — kao odvjetak Vrhovnoga Vijeća u Franceskoj, primilo g. 1882 i žene kao Slobodne Zidare. U godini 1902 pridružila im se Dr Besant sa drugim prijateljima, te se otada Opći Slobodno Zidarski pokret raširio gotovo po svima zemljama, gdje se govori engleski. Ona je vorljivi Slobodni Zidar, te je veliki dio svoga oduševljenja prelijevala u ideal Bratstva, kako ga se razvija putem ove tajne organizacije. Poradi njene vanredne podobnosti i osobite uloge u svjetskim pitanjima Franceski Vrhovni Savjet podijelio joj je visoki stepen, te joj je zvanični naziv bio: The Vi... Illus... Bro... Annie Besant, 33°. Zamjenik Potpretsjednika Vrhovnoga Vijeća, Prvi Vrhovni Pomoćnik Velikoga Zapovjednika Reda i Najmoćniji Veliki Zapovjednik Britske Federacije. Unutar njene jurisdikcije britanskoga nadleštva sa dominijonima i kolonijama ima danas 161 Masonska Grupa, koje se sastoje od Modrih i Označenih Loža, Svete Kraljevske Arke, Zborova Ružina Krsta, Dvaju Logora i jednoga Konzistorija.

Koje su bile njezine osobite svojstvenosti? U prvom redu i iznad svega ona je borac. Hrabrost, odvažnost, odlučnost osobina inicijative njene su značajke ali ona je i intuitivna i dalekoga pogleda. Bernard Shaw jednom reče o njoj:

Gospođa Besant je žena što umije dane smjesta odlučiti. Pokušavala je sa mnogim pokretima i društvima, prije nego li je konačno našla samu sebe a to se nije redalo postepeno. Ona je uvijek skokom ulazila u kakav novi pokret propovijedajući novu vjeru prije nego li su zađuđeni slušatelji i naslutiti mogli, da je ona stara poljuljana.

Privlačila je vrlo, ali nije išla za tim da vlada i dominuje. Ona je prva krenula svomu neprijatelju ususret i više od polovice puta. Bila je u isti mah vatrena i nepristrana — vatrena da upozori na Vladine nedostatke, a nepristrana i bez uzbuđenja da osudi zastranosti i ekscese zaostalih Indijaca. Bila je bez ikakovih mržnja i bez ikojih osvetničkih namjera prama svakom ko bi je napadao, jer je uzimala da svako mora da ispuni svoju dužnost. Sve je gledala širinom pogleda ostavljajući detalje drugima. U svojoj je tehnici bila umjetnik. Najopćenitije popularno i najznačajnije je njeno ime »Majka«. Mnogi od indijskih vladalaca nazivali su je tako, a jednako je tako zovu i stotine tisuća onih, što pripadaju nižim slojevima. Uvijek je sokolila mladež u svakoj zemlji ne potiskujući njihova oduševljenja, ako im po koji nacrt ili zamisao nije bila od najmudrijih.

Poznavah je od godine 1895. U životu je naišla na mnogo opreka i prekoravanja; malo je slavila pobjeda, ali njen borbeni duh nije zastrašilo ništa. U budućim danima pisaće se o njoj opširne biografije. Ne mogu sebi da zamislim vjernije biografije osim one, koja će se izraziti trima riječima: Stvarala je ljude.

*

Niko ne će moći razumjeti Annie Besant, ako ne uoči onaj neobični faktor njena karaktera, koji se pokazivao u njenoj odanosti prama Indiji kao svojoj domovini i indijskom narodu kao svomu narodu. Kazala je da se uvijek, kad se iskrcala u Bombay-u i ugledala ljude tamne puti na Ballerd Pier-u, osjećala kao da je kod kuće. Već od prve godine svoga dolaska u Indiju živjela je nesamo među Indijcima, nego i kao jedna od njih. Odijevala se u »Sari«, nošnju indijske žene, sjedila je na tlu ili na čovki (chowka, vrst divana), kad se nalazila u poslu; i jela je sjedeći na zemlji prama indijskom običaju, a ne za stolom, upotrebljujući svoju desnu ruku namjesto viljuške ili kašike. Svakako je u Evropi živjela prama tamošnjim običajima, dok su joj indijski bili prirodniji. Sama je tumačila uzrok ovim svojim instinktivnim osjećajima time što se često našla inkarnirana u Indiji, a i zadnja njena inkar-

nacija, prije nego se rodila kao Annie Wood, bila je u Indiji, a iza ovoga njenog indijskog života do rođenja u sadašnjoj karmi nije prošlo više od tri godine. Ispitavši događaje iz toga svoga života osobito je istražila one što su je dovodili kao unuku u vezu sa Adeptom, koji je sada njenim učiteljem ili Guru.

Prama tomu i nije čudo, da je od prvoga časa, kako je došla u Indiju, zavoljela indijske običaje. Uvijek je intuitivno znala izvorni i drevni uzrok i vrelo, te smisao mnogim običajima, koji se danas čine besmislenima. Ona je osvijetlila mnogi neshvatljivi dio indijske tradicije, te se nekima pričinjala kao stari mudrac iz davnih vremena obavit atmosferom iz najotmjenijega doba Indije. Mnoga je Indijka u njoj gledala kao neko sveto biće, provodnicu kojom se prelijeva blagoslov Božji ljudima, i vrijednom posudom koja se daje i pruža za žrtvu. Poznavao sam indijske žene — osobito udovice, — koje su joj donosile dragulje govoreći: »Majko, upotrijebi ih«, znajući da će Majka najbolje znati prosuditi, komu treba pomoći. Vidio sam i čovjeka, kako je na željezničkoj stanici, u času kad je voz odmicao, stisnuo joj u ruku zamot novčanica od više tisuća rupija, a tomu je bio jednaki razlog. Poradi toga je i postala, za vrijeme dok ju je Vlada iz Madrasa držala »interniranom« u godini 1917, ukratko, živim simbolom »Majka Indije«, te se toga radi nalazi u dozivu upravljenom indijskom narodu u patriotske svrhe, a pod nazivom »Bharat Mata — Ki-jai« što znači· Pobjeda Majci — Indije — tolikо oduševljenja, kao što ga se nikada prije nije iskazivalo nikojem od nacionalnih vođa.

Novembar, 1932.

C. J.

Posljednji govor Dr Annie Besant

na 56 godišnjem sastanku Teozofskog Društva 24 XII 1931 u Advaru

Naučite se pouzdavati u ono Božansko u vama. Tamo leži vaša zbiljska snaga. Vi jeste božanski. Ne trebate gledati u nebo da nadjete ovo Božansko. Gledajte u svoje vlastito srce i Božansko u vama je živo. Vi ste to, svaki pojedini od Vas, koji možete zračati na svoju okolicu Život, što dolazi odozgo. Ne sumnjajte, jer to truje korist, koju donosite. Uzdajte se u Boga u vama više nego u Boga na nebu ili Boga bilo gdje ovdje na svijetu. Uzdajte se u Boga u vašem vlastitom srcu. On je uvijek s vama jer vaše je srce uvijek život u vama, a taj život je božanski.

Mi smo povezani zajedničkim idealima, a ne jednom zajedničkom vjerom. Malo čini, što vi vjerujete, ali puno, što vi jeste. Ono što vi jeste poboljšati će ono, što vi kažete. Nema vrijednosti govoriti ako ne živite bolje od onoga što govorite. Pružite Bogu u vama priliku. Otvorite se i prelijte sebe na svoju okolinu!

Zadnji časovi Dr Annie Besant-ove

Lakshman, vjerni sluga gospođe Besant pričao je izvjestiocu *Madras Mail*-a, kako slijedi prama zabilješci od 21. septembra 1933:

»Služio sam je duž četrdeset godina. Spremao sam joj hranu i ispunjao sve njene želje. Bila mi je majkom. Ne znam šta bih bio počeo bez svoje Mataji«.

Na pitanje kako je preminula gospođa Besant reče: »Za vrijeme od zadnjih tri do četiri nedjelje dana snaga ju je naglo ostavljala. Stoga je morala ležati, i bila je vezana o krevet, a primanje hrane postajalo je problemom. Uza sve to nije osjećala nikakovih boli. Dan prije smrti u 3 ujutro vrlo joj je oslabilo bilo, a oni koji su se nalazili uz nju osjetili su, da se približuje kraj, iako su se kasnije pokazali znaci olakšanja i vedrine. Do toga je doba bila pogobna da zaište sve što je ustrebala i zaželjela. Nakon toga nije tražila više ništa. Tada su se nalazili uz nju Biskup Leadbeater, g. C. Jinarajadasa, g. Srikam, gdica A. J. Wilson i Dr. S. Srinivasamurti. Spavala je sasvim mirno do 3 poslije podne. Gospodin je Jinarajadasa često joj pogledavao bilo. Oko 3,30 oslabilo je bilo vrlo, a ona je stala pokazivati znakove uznemirivanja i neugodnosti. Kad je u četiri poslije podne odbio zadnji udarac gong-a, mirno je izdahnula svoj posljednji dah. Tako se odijelila i preminula sasvim smireno«.

Sahrana Dr Annie Besant

Iako se vijest o smrti Dr Annie Besant svakoga vrlo dojmila, preminula je ona smireno i tiho. Blagi san kao da ju je uljuljao i prenio ju onkraj ove razine na dan 20. septembra 1933. u 4 sata poslije podne. Ostavila je ovdje samo istrošeno svoje tijelo, da ga zadnji puta preda našoj brizi i ljubavi našoj. Dok su gospođe uređivale oko preminuloga tijela položivši je na odar — sa kojega su dopirali zraci odsijevajući sa zagasito blijedoga lica nalik na sjaj slonove kosti, i kao iz nje izdjelanog, oštrih crta, a svetački očišćenoga dugim postom i odricanjem, prilazili su redom prijatelji što su se našli u Adyaru.

Vijest o smrti gospođe Besant, raširila se strijelovitom brzinom po svem Madrasu, te su sa sviju strana grnuli prama Adyaru u velikom mnoštvu, muževi, žene i djeca, što pješice, što sa autobusima i drugim vozilima, ispunjeni željom, da još jednom vide veliku ženu, čije je ime poznato po svem svijetu. Stranima doduše nije bilo dopušteno da se popnu stepenicama zgrade glavnoga nastana do prostorije gdje je ležala pokojnica, te su se stoga neki vraćali kućama, saznavši sve potrebno u pogledu sahrane i spaljivanja.

Toga su se dana već oko šest sati izjutra stale skupljati gomile ljudi uz zgradu Glavnoga Nastana u Adyaru.

Spaljivanje je bilo određeno za 8 sati. Otprilike pola sata prije toga donijeli su nosiljke iz gornjeg sprata, gdje se nalaze pokojničine prostorije u donju dvoranu. Uz C. Jinarajadasa pomagali su pri tom najbliži njeni saradnici i blagajnčar g. A. J. Hamerster

Tijelo pokojnice obavito u svilu i položeno u nosiljke smješteno je na povišenu stepenicu ispred statue gospođe Blavatsky i Pukovnika Olcott-a, Osnivača T. D. Tako se svima pružila prilika da joj zadnji puta odaju poštu

Prekrili su svijećem najrazličitijih ljepih i svijetlih boja čitavi odar, ostavivši joj samo lice slobodno, da je tako može svako još jednom da vidi.

Tačno u 8 časova započeo je kratki obred molitava, što su ih kazivali redom svi pretstavnici različitih velikih Religija, a iza toga su se onoj »zajedničkoj molitvi koju je napisala Dr Besant pridružili svi nazočni.

Našavši se tako zadnji puta kao svjedoci divnom djelu jedinstva, na kojem je ona, naš Veliki Brat, radila duž čitavi svoj život predao je Biskup C. W. Leadbeater Blagoslov Prve Zrake.

Taj Blagoslov, napisala je također Dr Besant

Zatim su podigli nosiljke i duga povorka krenula je kao procesija. Vodio ju je C. Jinarajadasa, a za njim je slijedilo mnoštvo od više tisuća ljudi. Prolazeći pokraj zgrade Teozofskoga Nakladništva Cestom Osnivača, gdje su se poredali Skauti sa zastavama pedeset i četiriju različitih zemalja zajedno sa zeleno-crvenom što je zastavom Home-Rule-a, kretali su pokraj Bhojanasala zgrade, Adyarske Električne Centrale, putem Elliott-ove Obale u Besant-Bašču, a odavde do Hrama Slobodnih Zidara. U prostorije Općega Masonskoga Reda mogli su ući samo Slobodni Zidari.

Unijevši tijelo u Hram i položivši ga prama istoku, započeo je obred.

Brat C. W. Leadbeater otvorio je obred Velike Lože i kratkom ceremonijom odana je čast pokojnici, koja je u životu bila Vrhovnim Velikim Pomoćnim Upraviteljem Općega Slobodno-Zidarskoga Reda.

Nakon obreda pošla je povorka smjerom prama mjestu, što je bilo određeno za spaljivanje. Kako je bila Pretstavnikom Općega Slobodno-Zidarskoga Reda za čitavu Veliku Britaniju, nastavili su svi nazočni Slobodni Zidari u punom svom ornatu regalijskih znakova da prate procesiju do uzvisine za spaljivanje, koja je podignuta uz obalu rijeke Adyar u blizini šumice poznate pod imenom Besant-Gaj.

To je mjesto Dr Besant odabrala još u godini 1917 da ga preda Braći Služenja za njihov rad prigodom polaganja i posvećenja kamena temeljca za gradnju Visokoga Prosvjetnog Instituta, Suryâshrama. Poznato je da se tom zgodom udostojilo mnogo Majstora da budu nazočni, a među Njima i Gospod Maitreya. (Na mramornoj ploči, što je načinjena za tu priliku, nalazi se znak deseterokrake zvijezde sa peterokutom u sredini poiznad natpisa: »Suryashrama. U Slavu Najvišemu Učitelju, Svjetlu Svijeta, svi nastanjeni u njoj prinose svoju Poslušnost, Odanost i Služenje«. Posvećenje toga kamena ovršilo se propisno i pravo 7 maja na dan Vaisakh-a 1917. a sproveo ga je Brat Služitelj Reda Braće Služenja, Annie Besant, osnutkom na dan Chaitra 7 aprila 1917.)

Na tom posvećenom mjestu našlo je njeno tijelo svoj dio zemlje da na njem počine.

Tu su uz Suryashramu položili nosiljke povrh gomile lijepo pripravljenoga Sandalova drva. Time je nastupio čas da se stanu redati posljednje riječi i besjede za oproštaj. Ta je časna dužnost pala u dio Potpretsjedniku A. P. Warrington-u, Biskupu C. W. Leadbeateru i g. Ranganatham Madaliyar-u.

G. A. P. Warrington reče:

»Lagano je venulo i uvenulo to tijelo, što je bilo podobno, da odolijeva smrti mjesecima viseći samo na niti. Više neće ruka ovoga glasovitog lika uzimati pero da izniže riječi što traju vječno. Više neće glas da prenosi riječi muzičke snage, da svojom dubljinom osvajaju ljude, te se sa tisućama nadu zajedno na djelu. Više neće da se okupljaju mnoštva da izraze poštovanje sijedoj gospodi, kad bi prolazila kroz gomile. Sve je zamuknulo sada — sve je preminulo, da se sačuva u trajnoj uspomeni.

Preminula je jedna od onih kojih se čovječanstvo opominje uvijek. Preminula je sa zemlje, gdje se zadržavala časkom dijeleći blagoslov za blagoslovom ljudima da zatim nestane u tami, ko zna kuda? Ali ona je znala. I pričala nam je o tom. Često nam se i ponovo vraćala i opet je odlazila. Svaki je puta ostavila nešta znanja, da bi i drugi saznali o onom što je upoznala i donesla odanle otkuda je dolazila i kamo je polazila vijekovima.

Kazano je da će doskora i opet doći da preda svoje golemo blago, te će je i opet da vide, kako šeće sa djecom zemaljskom kao nekada vodeći ih, učeći i podižući ih.

Stoga ko bi tugovao? Takav život ne poznaje tuge osim one koju bi došao da ublaži. Što bi nam dakle kazala u taj čas, kad bismo se zaboravili i zapali u tugu? Ne bi li to bilo otprilike ovo: »Promijenite svoju tugu u jakost. Ozdravljujte bolesne, pohodite zatvorene i utamničene, pridižite siromašne i uzgajajte ih sve«. Takovu bi zamjenu savjetovala svima u punoj mjeri.

Učila je da je život jedan, da je on sve. Stoga dajte da ga ispijamo u punoj mjeri, dok se ne prelije u ljubav, služenje i razumijevanje svију i svega. I tako ćemo da pomažemo ostvarenje onih ciljeva da se blagoslov njezinoga divnog života prelije čitavim svijetom i ispuni ga još u jačoj mjeri sada, kad su mu potrebe toliko goleme — da priteknemo u pomoć ovom tužnom svijetu, kojemu je ona dala i ostavila sve služeći mu najpredanije!

Nakon toga govorio je Biskup C. W. Leadbeater, koji reče:

»Braćo! Sastali smo se povodom velikoga događaja. Mnogi bi pomislili i povodom vrlo **tužnog** događaja, jer smo došli da kažemo s Bogom fizičkomu tijelu velikoga učitelja. Ali mi bismo bili vrlo jadni sljedbenici toga učitelja, kad bismo se ovako vladali. Taj je njezin odlazak sa vidljivoga svijeta bez sumnje teški udarac za Društvo, budući da je ono izgubilo hrabrog i umnog Vodiča, najsjajnijega govornika na svijetu, jednog od najgorljivijih duhova, uzoriti primjer snage i produhovljenosti.

A ja, koji vam ovdje govorim, što sam izgubio ja? Najodanijega druga, najvjernijega prijatelja za vrijeme od 40 godina, najvećma neustrašivog i najpomnijeg istraživača — onu kojoj dugujem više nego ikom drugomu osim Majstoru, koji me je učio. Pa ipak kažem Vam, ističući to naročito, koliko najviše mogu, da je mi **nismo** izgubili, da nas ona **nije** ostavila, da je ona i dalje među nama, dolazeći nam pokašto — no nipošto onako slaba i dirljivo iznemogla kao što se to zamjetilo zadnjih nekoliko mjeseci, već snažna, strujeći radošću i izražavajući svijetlo vedrine u svem veličanstvu svojih pobjedničkih dana, uvijek pripravna da pomogne, da udijeli savjet, da nas razbudi oduševljenjem pružajući nam priliku da se vinemo onim golemim visinama, kakove još nikad dotada nismo dosegli. Braćo, dajte da se uzdignemo i dohvatimo tu visinu, te se nađemo u prilici da se pokažemo vrijednim sinovima ove velike Majke. Ostavila nam je zastavu, oko koje da se okupljamo, rad koji da vršimo, djelo koje da ispunjamo: dajte da u njeno ime i u uspomeni na nju podignemo zastavu Teozofije i ponesemo je naprijed da nam ostane stijegom našim zauvijek: dajte da dvostrukom snagom poradimo oko toga što je ona tako otmjeno započela. Tako ćemo uspomenu na nju sačuvati uvijek svježom i time najbolje joj zasvjedočiti svoju zahvalnost za sve što je učinila za nas!«

Kao posljednji govorio je g. A. Ranganatham Mudaliyar, koji reče, da Teozofsko Društvo djeluje danas u 45 zemalja svijeta, a Dr Besant djelovala je kao šef njihov. Napose je snažan bio njezin rad s obzirom na Indiju, gdje je više od 40 godina služila joj, odabravši je svojom domovinom. Nema polja rada gdje ona nije vršila utjecaj i osobitom djelatnošću našla svoj udio.

Takovu bi radniku narod podigao bezbroj spomenika. Najistaknutiji će biti škola

u Adyaru što je trebala da bude osnovana još za njena života, a sada postoji njoj na uspomenu, pod imenom »Besant Memorial School«.

(Taj je institut škola naročite vrsti obuhvaćajući opseg prije zabavišta kao i onaj iza univerziteta. Konstituciju je njenu već potvrdio Potkralj Indije, te radi kao medunarodni uzgojni i obrazovni pothvat počevši ljetos sa pedesetoro učenika.)

Završujući zahvalio je govornik gg. C. Jinarajadasa Dr-u G. Srinivasamurti-u, Sri Ram-u i gdici Wilson, koji su s ljubavlju većom od sinovske, i čuvstvima punima odanosti služili Dr Besant u svima njenim potrebama i željama za čitavo doba njene nemoći.

Zatim je otpjevana indijska pjesma dozivanja Agni-Bogovima Vatre. Nakon toga započelo je zapaljivanje pojedinih panjeva kamforova drveta, te ih se podmetalo pod nosilke. Prvi je započeo taj čin vjerni sluga Dr Besant-ove imenom Lakshman. Dim se stao vijugati zahvaćajući sve jače u plamen. Vrućina je rasla i doskora je postala teško podnošljiva, te su svi redom polako ostavljali mjesto na putu kući, tužni poradi gubitka na ovoj razini, ali bez bojazni u duhovnom pogledu, znajući da: Ona živi, ona živi, ona živi!

Pepeo Pokojnice

Nedjelju dana nakon što je spaljeno tijelo Dr Annie Besant u Adyaru g. D. K. Telang, Generalni Sekretar Indijske Sekcije, ponio je pepeo, što ga je ostavila vatra u Benares u Sjevernoj Indiji, da ga prospe u vode Svetoga Ganga prama želji pokojnice. Neka ostane dragoj zemlji koju natapa Ganges!

Starija braća i Dr Annie Besant

Sada kad se naša ljubljena Dr Besant nalazi medju pokojnima biće nam bez sumnje milo, ako se opomenemo izražaja priznanja, što su joj ga iskazala Starija Braća. Nekoliko izvadaka iz članka gosp. C. Jinarajadasa-e (The Theosophist, februar, mart, april 1933) pod nazivom »Dr. Besant's Occult Life« (Okultni život Dr. Besant-ove) dotečiće da nam pokaže koliko je uživala poštovanja i pažnje Njihove.

»Prigodom njene uzgojne djelatnosti u Benares-u Majstor joj medju ostalim reče: Budite vrlo oprezni u sastavljanju pravila za novu i pravu narodnu školu (National College). Neka svakako ne bude nikakova razlika s obzirom na rasu i vjeru kod primanja učenika. Neko vrijeme biste bili pročelnikom pomenutoj školi — zar ne uza svu svoju starost? Budući da ne bismo imali nikoga drugoga ovako uglednoga zasada u javnosti, Vi ćete privoljeti, moje dijete, da ponesete još nešta duže ovaj teret; uvijek sam s vama, a Vi se opomenite obećanja našega Gospoda da će Njegova snaga biti uz Vas i Njegova ruka voditi Vas. Ne bi li to dostajalo, i kad mene nebi bilo?«

Dr. Besant nastavlja: Bacila sam se ničice do Nogu Njegovih, jer je izgledalo kao da se protivim: »Gospode moj, želim samo Vas: i Njegova snaga biće mi vrednijom, dodje li mi po Vama. Vaša sam služeći Vam svojim tijelom, dušom i duhom svojim. To Vi znate«. Glas Njegov odavao je bezkrajnu blagost i milinu, podižući me priveo me mjestu sa sjedalom na koje me posadio do Svojih Nogu — gdje sam se uvijek nalazila sjedeći, te reče: »Da, znam to, dijete moga srca, najvjernija moja, koja je najvećma gorljiva ljubavlju izmedju Učenika mojih, nije li to bio povod da mi je Vodić naš i Gospod dopustio da Vas upućujem i privodim do toga da budete mojim nasljednikom na ovoj zemlji«.

*

Kad je Dr Besant krenula svoj rad za Indiju (1915), primila je naročite i odredjene pouke od Vladara i Zakonodavca svijeta. »Proći ćete teškim vremenima i zateć će Vas opasno doba. Ne treba da Vam istaknem, budite bez straha i ne budite radoznali. Ne dajte da protivnike prevlada srdžba. Budite stalni, ali ne izazivljite. Pokrećite neprekinuto sve priprave za promjene u doba što se javlja, i osvajajte sebi mjesto za Indiju u Britanskom Imperiju. Svršetak će okruniti velika pobjeda. Neka Vas ne prevlada ništa, te biste zastranili. Imajte na umu da ste prestavnikom Vladaočevim u vanjskom svijetu, da prikazujete Regenta koji je Mojim Agentom. Moja će ruka da Vas čuva, a Moj Mir da Vas štiti.«

Pomen predavanja o Dr Annie Besant

Uvodna riječ Dr Georges S. Arundale-a

Na dan Božića 1933 započela je 58-ma Godišnja Skupština Teozofskoga Društva u Glavnom Nastanu u Adyaru u nazočnosti velikoga broja zanimanika. Minule je godine bio glavnim predmetom sadržaja predavanja »Svijet u Nevolji«, te se kao naročiti lijek današnjem zlu u svijetu istaklo Bratstvo uz mudro zakonodavstvo. Vijest o tom odaslana je Pretsjedniku Roosevelt-u, te njegov primjer vodstva prate sa naročitim zanimanjem, svi narodi svijeta.

Budući da se svakom provodnicom prelijevaju snage skrivenih sila u svijet, a Dr Annie Besant bila je jedna od najvećih takovih provodničkih veličina, odabran je njezin život kao primjer da bude predmetom izlaganja prigodom ovoga zborovanja.

Izvršni Pretsjednik A. P. Warrington zamolio je ponajprije Dr G. S. Arundale-a da preda svoj sadržaj o Dr Annie Besant-Borci.

Kao služitelj Svijeta, »započeo je Dr G. S. Arundale«, bila je ona od velikog značenja nebrojenom mnoštvu ljudi.... Stoga bih rado da ostavim sve opreke i svratim pažnju svilju na njezin duh i naročitu osobujnu svojstvenost njezinu, što se zrcalila u tom, da je bila za sve što sjedinjuje, sljubljuje, nadahnjuje, oduševljava...

A što je karakterizuje kao bojovnika? Uvijek se borila svom svojom snagom... predavajući se čitavim svojim bićem u borbu za ono što je osjetila i znala da je pravo, nipošto za slavu.

Boreći se ulijevala je svu svoju vatru i genijalnost svoje snage u određenu djelatnost poradi one istine koja se njome izrazuje. Pa kad se tako poistovjetila sa istinom, ostala je slobodnom sačuvavši onu veličajnu univerzalnost i katolicitet.

Kako je postala borcem, i kakovim je bila? Svojom nepokolebljivom voljom, jer nije nikada poznavala poraza; ali danas je ona još većim i još slobodnijim borcem, budući da je svu njenu izrazitu borbenost uvijek pratila beskrajna blagost, što ju je stvarala njena patnja, njena osamljenost i golemo iskustvo... A svemu tomu pridružuje se beskrajno razumijevanje — jer ko je imao više razumijevanja od našeca Pretsjednika - Majke?... Kao Shri Krishna ona je za sve ljude i za svaku priliku nalazila puno razumijevanje kojem je uvijek i svagdje izvabila svakomu ono najbolje u njemu.

Kako joj je u mladosti bio Biblijom Milton-ov »Izgubljeni Raj«, to je tragajući za Istinom i Srećom izgubila svoj »raj« već zarana, što se osobito ispoljilo kad je i suzama svoje majke, koju je toliko mnogo ljubila, pretpostavila istinu usvojivši u ranoj mladosti spoznaju da onaj ko više ljubi oca ili majku od istine, nije vrijedan istine. Na taj je način predavala drevno vjekovnu Teozofiju na osnovu načela: »Nikad nisam postigla cilja, jer je on uvijek ostao preda mnom.«

Govor Dr Arundale-a potrajao je gotovo čitavu uru, tako da se osjetilo kako proživljuje svaku riječ što je predaje. Napomenuo je i Home Rule — pokret za ustav u Indiji što ga je ona svečano sprovela 1914 godine; pokret Skauta gdje je dosegla najviše priznanje; Skupštinu pedesete obljetnice Teozofskoga Društva 1925, a napose je istakao sjajnu borbenost njenu, kojom je priravnala prilike za djelo što je bila osvjedočena, da ga ima Krishnamurti da ovrši. Prama tom jedva ima većega doprinosa da se ga pruži kao vrednotu za Dr Annie Besant-Borca nego što je to da je njemu utrla put.

Završujući Dr Arundale naglasio je, kako u pogledu bezbroj pokreta, u koje je Dr Annie Besant ulijevala život, ima tri naročita kao njezina ostavština. To je 1) Indija, 2) Teozofsko Društvo, 3) ostavština Mladeži. Kad bi ona sada mogla da nam govori, zacijelo bi kazala: »Nećete li ljubiti Indiju kao — što sam je ja ljubila? Služiti joj, kako sam joj ja služila? Voditi je onamo, kamo sam ja nastojala da je povedem?«

S obzirom na Mladež, kazao je Dr Arundale: — »Annie Besant bila je sjajna u pogledu mladenačkog izražaja, mlada svojim gledanjem i vatrenim poletom, mlada pouzdanjem i nadom, mlada u svemu tomu, a tako divno stara mudrošću i razumijevanjem, i onako stara, kako bijaše, svim oduševljenjem je prijateljevala sa mladeži, a sada nas moli da pomognemo mladež današnjice da postane baštinikom svijeta sutrašnjice. Dajte da se svi ponosimo time da budemo Prijateljima Mladeži, sretni kad nadođe čas te im svom radosti i najpripravnije možemo da ustupimo mjesto što ga sada zauzimljemo i pozdravimo ih kao svoje nasljednike.«

U odnosu na Teozofsko Društvo Dr Arundale je naglasio Bratstvo u izražaju tolerance prama svima djelatnostima. U Teo-

zofskom Društvu ne smije da bude ortodoksije, već sloboda misli, razumijevanje i poštovanje u saobraćaju među sobom, ma kako oprečno mišljenje imao svaki pojedinac. »Oni neka traže obilazeći božansku zbilju. Ono što vi nađete, podijelite, predajte, objavljujte svima. Ne bojte se. Neka svima zavlada sklonost dobre volje.«

Završio je riječima: »To je bila i jest Annie Besant.«

Nakon toga održao je naredno predavanje u nizu određenom za Skupštinu

Profesor Ernest Wood: Dr Besant i Teozofski Pokret

Profesor Wood započeo je svoje izlaganje riečima, kojima je istakao, kako se običavalo u Indiji započinjati predavanja o kojem predmetu svetoga sadržaja sa stihovima, što nose sreću ili izrazuju dobru volju, a zovu ih **mangalam**. Kako je Dr Besant za n. više od Deva, on bi započeo sa dvije takove kitice stihova Indijskih pjesnika:

Neka je čast onoj što radila je danima
Za boljitak svijeta, zaboravljajući na se,
Kao ono golemo drvo što svojom
pristalom krošnjom
Odolijeva zracima sunca, dok podno nje
Pruža hladovinu umornoma za okrepu.

U sreći ne ponoseći se, u nesreći ne očavajući. Uvijek riečita na zborovima, neustrašiva u borbama. Ponosna utakmicom u časti, postojana istrajnošću u mudrosti. Otmjenu joj dušu takovih šestero resilo je kreposti.

Predavač je tada primjetio, iako čovječje biće, čovjek kao takav, jedva može da bude savršen, kao što se kaže da i najfinija posuda mora da je negdje napukla, ipak je takovu čovjeku, kao što je Dr Frank Crane, uspjelo, da je napisao da bi on želio, da bi se nju moglo tako sačuvati za sva vremena, kao što se to čini sa najdivnijim katedralama. Sam bi se teže htio da nađe kao onaj koji bi sudio u toj stvari ili je ocijenio kritički prama onima koji imaju u tom pogledu drugo mišljenje, već bi se samo prikazao u položaju onoga koji se divio Dr Besant od svoje petnaeste do pedesete godine.

Tri su bila smjera, — nastavio je, — prama kojima se Dr Besant našla u vezi sa Teozofskim Pokretom: svojim značajem, svojom podobnosti i svojim književnim djelima, kojima je doprinjela sastavu širenja pomenutoga pokreta. Kao najistaknutije osobine njenoga karaktera bile su potpunost ili uravnovješena inteligenca, uzbuđenje i djelatnost, te volja kojom je uzimala teret, da ga kao teško breme ponese sa svima teškoćama. Potpunost nje-na značaja našla je na odraz zadovoljstva u Tajnoj Nauci poradi goleme samilosti koju sadrži, poradi dubljine i snage one, koja je napisala to djelo, a Dr Annie Besant se je latila svim veseljem i svom predanosti svojom Ovoj vanrednoj uravnovješenosti svoga značaja Dr Besant dodala je još i veliku podobnost za sve čega se pothvaćala kao i ličnu svoju ljepotu i čar, tako da je sklonost prijatelja dosizala i bezmjerje ljubavi. Ta se ljubav javljala i zamjećivala snažno i u časovima kad se nalazila na govornici, stojeći licem u lice sa golemim mnoštvom, te je umiljatim načinom i izražajem govornika, koji je bio podoban, da osvoji osjećaje nazočnih, ozbiljnošću glasa i tonova svojih, čistoćom i jedinstvenošću, kojom je čitavo njeno biće odzvanjalo, kad je svom herojskom snagom svojom predočivala bratstvo i razumijevanje svakoga u pojedinačkom njegovu nastojanju, privodila svakomu u svijest spoznaju da se svom sklonosti odazivao, nipošto samo pukim riječima već upravo onoj logici sjedinjenoga uma i srca, što u odijeljenom jednom ili drugom ne bi moglo da postigne. Mnogi su mislili da je Dr Besant voljela da se bije, ali prof Wood drži da ona nije nikako prianjala uz one strašno borbene skupove u vanjskom svijetu, u kojima se od vremena do vremena našla, i tako sjajno odigrala svoje uloge. Ono što ju je dovodilo onamo bilo je vanredna samilost prama svemu što pati, te je poradi toga svu svoju sreću i udobnost žrtvovala u tu svrhu.

Velika je bila njena odanost Majstoru kao Savršenom Čovjeku, i veliki smisao i osjećaj što ga je njegovala za ono nutrašnje jedinstvo kojim su Majstor i učenik jedno; kako je to izrazila u svojem kratkom govoru prigodom Skupštine 1931. kad je skupila zadnju svoju snagu, te je još jednom objavila svoju junačku poruku upozorujući njome svakoga da treba da potraži ono Božansko jedino u sebi samomu. A jednako tako naglasila je u vijesti svojoj što ju je predala kao uzvrat prigo-

dom svoga rođendana iste godine: »Nastojaću strpljivo da svoj svakidašnji život što potpunije uskladim sa onim Božanskoga Majstora što živi u srcu mom.« Imajući sve te sjajne osobine, Dr Besant bila je uza sve to vrlo čedna, i nije poznavala šta je to ponos, te kao i mnogi drugi veliki ljudi, uvijek je bila pripravna da prizna koju zabludu svoju. Prof. Wood napominje da je u njega pismo, u kojem mu je ona pisala s obzirom na izvjesnu grešku posaone prirode: Žao mi je što mi se to izmak.o.« No bilo je zgoda, kad je svako priznanje kao i izjava, kojom je požalila svoju grešku ili zabludu djelovala pozledljivo na druge u pogledu časti i poštovanja prama njoj. U takovima je slučajev ma dopuštala da je se krivo razumije, a to je bio upravo herojički čin s njene strane.

Prelazeći na izravni utjecaj što ga je Dr Besant vršila u pokretu teozofskom, profesor Wood je rekao da bi ga podijelio na tri faze ili na tri odjelka, dotično periodička razdoblja. Prvo bi doba bilo ono, kad je Dr Besant došla u Indiju, te je stala razvijati tijesnu vezu i kontakt sa grupom obrazovanih Teozofa u Benaresu. Značajnom svojom simpatijom i energijom pronikla je u dubinu običnoga života indijskoga te je uočila ljepotu i duhovnost njegove jednostavnosti, i doskora je postala središtem, iz kojega se budila širila Indijom Teozofija Upanišada i Bhagavadgite s osobitim obzirom na primjenu njihovu u modernom životu. Budući da je prolazila zemljom predavajući i propovijedajući o tom probuđenju glasom koji je odzvanjao svom iskrenosti i otvoreno objavljajući, viđenje što je sve ostavilo u umovima i srcima desetaka tisuća pojedinaca čistoću stalnu i odanost prama istini, koja nije bila prije njihovom svojinom. Pukovnika Olcotta zapanjila je silno njena sjajna govornička osobina te se joj naročito divio kao duhovnom učitelju. Godinama pozivao ju je da održaje predavanja prigodom skupštinskoga zborovanja, a sav Teozofski svijet požudno je iščekivao izdanja godišnjaka u kojima su bila štampana Održavala je glasovita predavanja i širom čitavoga svijeta. Prof. Wood naročito je istakao važnost i vrednotu predavanja njez na pod nazivom »Duhovni život za čovjeka u Svijetu« kao nečega novoga i tako snažnoga odjeka da je zahvatilo svije kao i **Ezoterijsko kršćanstvo*** koje je mnogim kršćanima pomoglo da su zagledali u svoju religiju u potpunom opsegu njenom za razliku otprije kad su je promatrali samo s ograničenog gledišta. Jednako je tako iznio i u pogledu **Predvorja** sve ono što će da se sačuva vijekovima kao klasično-duhovno za Zapadni svijet. Napomenuo je ujedno da u to doba pada najobilniji književni rad Dr Besant što će se pohraniti zadugo i sačuvati u svijetu.

Kad je Dr Besant postala Pretsjednikom, nalazila je manje vremena da se sprema za tečajeve i predavanja o Teozofiji sve se više vremena tražilo za administraciju. Štaviše i u njenim predavanjima što ih je održavala u Queen's Hall-u u Londonu svraćala je više pažnju na administracijsko upravni poredak u vanjskom svijetu s naročitim osvrtom na primjenu Teozofije u društvenom, uzgojnom i političkom životu. Predavanja je prenosila na druge govornike, a u pokretu se razvilo, kako nam je poznato od prije, propovijedanje, te je na Teozofskom brodu poklik uzbuđenja: »Veslajte, momci, veslajte!« zamijenio moto mislilaca: »Razapnimo jedra!« Za ovo doba, pričao je Profesor Wood, nalazio se on uz Dr Besant u svrhu administrativnoga rada, te je svjedokom velikih njenih osobina i s obzirom na ovu njenu podobnost. Svom lojalnosti poštovala je pravila Društva. U jednom govoru u Benaresu kazala je, iako priznaje da je Pročelnikom E. S. nikada ne bi dopustila da utječe u tom pogledu na Društvo. Na početku ovoga drugog doba osnovala je Dr Besant u Adyaru **Centar Studenata** ne odredivši za to naročitu osnovu, već samo redovna večernja predavanja na sastancima što ih je za njene otsutnosti vodio Biskup Leadbeater kao glavni učitelj. U tu je svrhu Biskupa Leadbeatera imenovala glavnim predavačem za vrijeme, dok bi ona bila na drugim mjestima. Biskup Leadbeater posvršio je tada mnogi i golemi rad, o čem je Prof. Wood sabrao podatke, te ih je ostavio javnosti u članku: **»Tisuću časova sa g. Leadbeaterom«.** Njegova su predavanja izašla kao knjiga i kao članci u »The Theosophistu«, što se vrlo brzo raširilo, a i prodavalo ih se jače nego predavanja sa Skupštine. Ta su se izdanja razlikovala od ranijih, budući da je u njima prevladavao naučni ton sa strogo etičkim sadržajem a bez filozofije i psihologije. Nakon nekoga vremena zamjetljivo se stali gubiti oblici prama kojima se proučavalo ranije držeći da su misli i studij suviše spekulativne prirode, i da su najvažnije činjenice, a do njih se dolazi razvojem psi-

* Djelo Dr Annie Besant izašlo 1911 i kao izdanje The Theosophical Publishing House u Adyaru. Primjedba izvjestioca

hičkih, dotično duševnih osobina. Kad je Biskup Leadbeater došao u Australiju i krenuo Opće Slobodno Zidarstvo i Liberalno Katoličku Crkvu, glavni dio u programu njegova rada bilo je aktivno vršenje obreda i ispunjanje administracije, te je izjavio, da je Put Učeništva lakše prolaziti spomoću onoga što prof. Wood naziv]je »organizovano prilaženje« Majstorima, dosizanje snage i blagoslova Majstora »organizovanim prilaženjem« takova načina. Ipak prama mišljenju prof. Wood-a ova navala administracije u području naučanja, što je bilo prvim predmetom u širenju Teozofskoga pokreta, našla je na opreke, te su se javile teškoće, o kojima je Pretsjednica pričala i njemu i drugima. Ona je sokolila svakoga da se pridruži njenim pothvatima, koji su vrijedni najveće hvale, ali je odbijala svaku zapreku, čim bi se pojavila u Društvu. Ima ih koji su osudili Dr Besant poradi lakovjernosti, ali to je bilo samo poradi toga što je nisu razumjevali. Nikad se nije tako pouzdavala u se da bi držala da je podobna da bi mogla učiniti nešta u jedanput, te je uvijek bila spremna da razvija saradnju s drugima primajući njihovu spremu i dodavajući je svojoj darovitosti. Vjerovala je silno u potrebu saradnje u praktičnom životu. Nije bila prirode što resi diktatore, budući da u nje nije bio samo puki ponos, iako se zamjećivalo vrlo mnogo dostojanstva, a razbor njen, inteligenca i ljubav olakšavale su sjedinjenje, kao što su isključivale nerad.

Treće doba, treća faza utjecaja Dr Besant, — kazao je Prof. Wood, — počelo je dolaskom Učitelja Svijeta. Ljeti 1925 mali je skup ljudi čuo u Holandiji kako se bukom točkova primiču kola velikoga Učitelja, a Dr Besant je tada proglasila izvjesnu vijest velike važnosti i naročito zamašnoga značaja. Krajem iste godine izgovorio je Krishnamurti u Adyaru nekoliko riječi, koje su se činile da su izjavom Samoga Učitelja, a kasnije je Dr Besant proglasila da je Učitelj uistinu došao u obliku neprekinutog izmjenjivanja u prelivu svijesti. To je vjerovanje ispovijedala dokraja i učinila ga najjačim predmetom velikoga svog oduševljenja. Proglašenje što ga je objavila donosilo je uporedo sa sobom i promjene s obzirom na Krishnamurtija, ali on nije prihvatio učenike ni način organizovanoga prilaženja što se pripravilo, već je zauzeo stav i iznio gledište da za razvoj duhovnosti, ne valja se oslanjati ni o šta, ni na koga izvan sebe. Godine 1929. razriješio je Red Zvijezde, te je ostavio Teozofsko Društvo, budući da je našao da se djelatnosti Društva ne razlikuju od sistema i metoda koje je proglasio zaprekama da promijeni lice svijeta kao što su one, smetnjom i onoj svijesnosti što je postala predmetom njegovoj životnoj djelatnosti. To se odrazilo i na Društvu, koje je iza g. 1928 ostavilo dvadeset i osam tisuća članova; iako ih se zatim pridružilo mnogo, broj od 45.000 smanjio se na 31.000. Profesor Wood drži da se gubitak članova nije javio poradi privredne depresije ili gospodarskoga pritiska, jer se najače napuštanje javilo upravo za one pomenute kritične godine.

Godine 1930. se Dr Besant vratila iz Evrope vrlo osjetljivo, narušenoga zdravlja, te je postepeno slabila. Snage su je ostavljale, ali bez naročitih boli, što je najočitije svjedočanstvo da je dobro sprovela minule živote.

Babu Hirendranath Datta:

Dr Besant i Religijsko probuđenje u Indiji

Treće pomen-predavanje prigodom Teozofske Skupštine u decembru 1934 u Adyaru a o temi: — »Dr Besant i religijsko probuđenje u Indiji« održano je u dvorani Glavnoga Nastana u utorak, drugi dan Božića, u 8 sati ujutru u nazočnosti velikoga broja onih, koji su došli da čuju glasovitoga predavača što ga je uveo Pretsjednik pro tempore g. Warrington veleći da se moralo tražiti unaokolo posvuda da se nađe lice, koje bi bilo najpodesnije da preda ovaj naročiti sadržaj; a sada su sretni našavši i osiguravši sebi **Babu Hirendranath Datta-u** za ovu veliku zadaću, budući da je on bio u tijesnoj vezi sa Dr Besant s obzirom na njezinu djelatnost u Indiji i napose u religijskom smjeru duž blizu četrdeset godina.

Babu Hirendranath Datta vrlo je poznat kao uvaženi odvjetnik, uzgajatelj i javni radnik. Govorio je mirno i kao da razgovara sa onima koji ga slušaju, ali uza sve to sa naročitim izražajem što ga je dao riječima »ljubavi i poštovanja svojoj

duhovnoj majci« kao jedan od onih mnogo tisuća ljudi u Indiji koji je ljube i blagosilju, jer ih je dovela svjetlu.« Iznoseći s tim u vezi njenu čudesnu snagu za intenzivni rad, napor i izdržljivost pripomenuo je riječ. Bernhard Shaw-a, koji je — ističući ove njene značajke — rekao jednom zgodom: »Svako nastojanje običnoga čovjeka da uzdrži korak s njom, redovno uništi dotičnoga...« Tako je bila silna njena Karma-Shakti snaga što ju je ubijevala u bezbroj djelatnosti i napose u one kojima je nastojala da probudi Indiju religijski, čime je svratila na se naročitu pažnju.

Bilo je tu različitih činjenica koje valja uzeti na um. Kao prva javila se iznenada odluka Osnivača Teozofskoga Društva, Helene Petrovne Blavatsky i Pukovnika Henry Steal Olcotta da ovu nježnu klicu T. D. presade iz New Yorka, gdje je nikla, na tlo Indije. Nezgodno je bilo za nju tlo na Zapadu. Osim toga da se stvar izrazi potpunije bilo je potrebno da se pruži Drevnu Mudrost Istoka svijetu te se uzmogne narode dovesti ozdravljenju.« Nije li to bila ona sutrašnja svrha Teozofskom Društvu«, pitao je govornik, »da omogući bijeloj rasi da se napije na studencu Arijske Prajna-e, Plemenitoga Napitka?«

Istakavši i opisavši, kako se Osnivače slavljem dočekalo u Indiji, i kako se vanrednom brzinom Društvo stalo širiti, osnovavši u godini dana 43 lože u glavnim mjestima Hindustana, te Pukovnika Olcotta napose povlastilo, time što ga se obavilo svetom Brahmanskom uzicom što je proveo najobrazovaniji i najuglednij Brahmin onoga doba, najučeniji nastavnik visokoga školovanja pokrajine Bengal, Pandit Taranath Tarka Vachaspati.

G. Datta predočio je nadalje sliku Hindu-Indije, kako je ona postojala tada s obzirom na religijsko stanje. Izrazito je bila nalik poganskomu svijetu u predvečerje dolaska kršćanstva. Isprazno vršenje obreda nalazilo se u rukama okorjeloga svećenstva, što je gušilo život prave religije. Poštujući Vede samo riječima, narod je živio zapravo o nezdravoj hrani Tantra, Upapurana i komentara skupljenih iz drugih vrela odnemarujući ambroziju Upanišada i autentičkih Purana, te nije bilo nikoga da razmrsi misticizam ovih prije pomenutih, ni da protumači simbolizam ovih posljednjih. Posljedak je bio da se obrazovana Hindu Indija bunila protiv religije. Javila se golema potreba. Tu je govornik napomenuo riječi jednoga od velikih Adepata: »O, da se nađe plemenit i nesebeznao čovjek da nama u Indiji pomogne u ovoj božanskoj zadaći! Sve naše znanje sadašnje i prošlo ne bi doteklo da mu se odužimo.«

Bilo je to u tom vanrednom času tame što je zastirala Indiju, u času goleme potrebe, kad je amo došla Annie Besant. Ona je napose bila podesna za taj posao. Tako je često običavala da ističe, kad je govorila o svojoj ljubavi i gledanju te podobrosti: »Indija, moja Indija, koju toliko duboko volim... zar njezin narod nije odabrani narod?... Odabran da povede svijet duhovnosti, odabran da uvijek istakne ono više, ono otmjenije, onaj manje tvarni pogled, manje materijalistički aspekt života?«

Način kojim je Dr Besant zahvatila predodžbu o Indiji, kakova je bila za ono doba, prikazao je govornik svojim vlastitim odnosom prama njoj: »Uvijek se dobro opominjem prilike, kad sam prvi puta ugledao gdju. Besant. Bilo je to u gradskoj Vijećnici u Calcutti mjeseca januara 1894. Ona je tada ustala prvi puta da govori slušačima što su pripadali Bengali-području predavajući o Materijalizmu što ga je nošljala znanost«. Kao mnogi od Bengalijskih pripadnika i ja sam osjećao veliku sklonost prama govornici. Činilo se kao da je u njoj živo utjelovljena sva smjelost svajnih žena iz grčkih, nordijskih i Galskih legendi pružajući kako jednom reče Sarojini Devi: ponos i radost, veselje i poštovanje vječnom geniju Indije«.

Na slušače je snažno djelovao način kojim je iznosila i opremala naučna otkrića o hinduskim naučanjima sadržanim u knjigama što su ih objavljivale gotovo bez ikakove nade, kao što je nedjeljivost atoma, homogena baza, pet užih stanja materije i tako dalje. Jednako je tako unijela svijetla u hinduske sakramente i ceremonije, u alegorije i simbologiju što je sadrže Purane, u zamršene i prijeporne probleme Hinduske filozofije u odnosu na pitanja kao što su monizam i dualizam, Apsolutno i Relativno itd. Osim toga uporno je stajala na gledištu bratstva religija i identičnosti njihove u pogledu njihove biti. Rezultat ovoga njezinoga aktiviteta u tom smjeru bio je taj, da je Indijac koji se počeo stiditi svoje religije, postao ponosnim na nju. Omogućila je tako članovima pojedinih vjera da razumiju i cijene svoju religiju sa više inteligence. I tako je »novim svjetlom osvjetlila vjeru Indije obasjavši je njenim vlastitim idealima i vlastitom sudbinom njenom.«

Predavač je nadalje istakao, da je Dr Besant to učinila namjerice i kao izvjesni dio određenoga plana budući da je osjećala da preporod Indije leži na osnovi svojoj u tom da se Indija probudi religijski. Ujedno je doskora razabrala probudivši rad svoj za Indiju, da ima li religijsko probuđenje, za koje je radila, da donese trajnih plodova, mora mu se pridružiti i konkretno osnivanje uzgojnih ustanova, što će da sjedine ideale drevnih Ashrama uzgojnih sa najboljim i najprikladnijim idealima Zapada u atmosferi svjetla i ljubavi bez licumjerja u vladanju, bez gnjavljenja činjenicama, bez iskrivljivanja zaprekama i oprekama.« Predavač je također opisao trud Dr Besant-ove na uzgojnom polju, osnutak Centralnoga Hindu College-a u Benares-u te udruženih akademskih škola, Sanatana Dharma serije udžbenika što je sve omogućilo da se dopuštalo širenje religijskih upućivanja na oblik nesektarski, predavši u dužnost Centralnom Hindu College-u, da izgradi nuklej i pruži jezgru Hindujskom Univerzitetu u Benaresu.

Zatim je predavač pokazao kako je Dr Besant sa uzgojno religijskoga polja krenula svoju djelatnost na socijalno i političko, što su sve u biti svojoj samo dijelovi jedne cjeline. Vanrednu je pozornost svratila na se predavanjima »Probudi se Indija!«, što je izazvalo začudno oduševljenje i živahno uzbuđenje. Njene su djelatnosti ticale se one socijalnoga ili političkoga polja, imale uvijek značajnu i religijsku pozadinu. U svomu nastojanju nije težila samo za tim da sačuva davnu tradiciju i kulturu Indije, već i to da Indiju dopane pravo mjesto u Britskoj Zajednici Naroda.

Završujući, govornik je rekao: — »Našla je Indiju na rubu propasti i opadanja, te ako nađemo danas na odraz razbujaloga života, koji kljuca njenim žilama, bez sumnje je to zasluga Dr Besant. Mogu joj se i podizati mramorni spomenici, ali ona će da živi u budućim naraštajima, nipošto u monumentima od kamena, već u monumentalnom progresu, do kojega je pomogla postizavanjem bratstva među ljudima i probuđenjem religijskim u Indiji.« Tajna njenoga vanrednog uspjeha, drži predavač, je u tom što je učila ljude da se pouzdavaju u ono Božansko u sebi. »Vi ste božanski«, kazivala bi, ne treba da upirete pogled svoj u nebesa, da tamo nađete Božansko, pogledajte u svoje vlastito srce, i Božansko oživljuje u vama.« Govornik je izrazio konačno nadu da će se gospođa Besant nakon kratkoga počinka vratiti u Indiju uzevši tijelo Indijca, da i opet povede narod, i dovede ga pobjedi.

Sa nekoliko riječi Pretsjednik pro tempore završio je ovaj najznačajniji sastanak Skupštine ostavivši vanredne dojmove i utiske oduševljenja kod sviju.

Manjeri Rama Iyer: Dr Besant i Socijalna reforma

Dne 26. decembra u 16.30 održano je četvrto predavanje pod pretsjedanjem Dr G. S. Arundale-a. Dvorana Glavnoga Nastana u Adyaru bila je krcata, a predmet izlaganja je bio: »Dr Besant i Socijalna Reforma u Indiji«. Uvodeći predavača Dr Arundale rekao je da nije bilo nikoga zvanijega i spremnijega od g. Rama Iyer-a da iznese ovaj predmet, jer on je godinama uspješno pokušavao naučanjem i primjerom da širi pomenutu reformu.

G. Rama Iyer govorio je naročito značajno i tako vanredno osebujno duž uru i četvrt neprekinuto pojačavajući zanimanje sviju nazočnih, i napunjajući ih radošću od početka do kraja. Oduševio ih je toliko, da su mu bezbroj puta spontano povladivali. Kao što su to učinili svi oni koji su prije njega govorili, tako se i on spomenuo Dr Annie Besant, jer je socijalna reforma bila jedna od onih mnogo reforama što ih je Dr Besant sprovodila u Indiji. Istakao je pak da je upravo socijalna reforma bila tako zamršena i teška, budući da je u prvom redu rješavala dva najvažnija pitanja i to pitanje dodirivalo i sistem kasta, te se prama tomu zaplitalo i vezivalo sa hindujskom religijom, i postalo poradi toga sastavnim dijelom i vjerske reforme. S obzirom na to omedio je govornik svoja opažanja u najširem opsegu na hindujsku zajednicu, iako osnovno načelo pripada svima.

Prikazavši prilike za vrijeme kad je Dr Besant došla u Indiju g. 1893. iznio je kako se utjecajem zapadne civilizacije sistem kasta sve više stao raspadati utjecajem drevnoga Dharma sustava (dužnosti) što se sve uzimalo kod nekih praznovjerjem.

Prva je bila zadaća Dr Besant u odnosu prama socijalnoj reformi u Indiji, kako

je upozorio govornik, da je osvojivši povjerenje naroda, pokazivala im one izvorne realnosti prama kojima je nastala socijalna podjela društva, i nastojala da im pruži u biti sadržinu tih četiriju golemih društvenih oblasti i dovede ih u vezu sa obilježjem što ga nose. Predala im je divni ideal kojim se sljubljuje ime sa Dharma, što je idealom Manua drevne Indije.

Prikazao je četiri kaste poredbom sa prstima na ruci. Kažiprst bi predočivao Brahmansku kastu, što pokazuje put — ne za sticanje imutka, položaja ili slave, već iz ljubavi služeći svima. Nadalje je prst veći i jači od sviju, te predočuje Kshattriye, bojovnike i zakonodavce, čuvare i zaštitnike. Trećim je prstom, prstenjakom, označio Vaishye što zgrću blago i razpodjeljuju ga među ljude; a mali prst označuje Shudre, radnike. Palac pokazuje skup onih što su iznad sviju kasta Jogi-mudrace, a u vezi su sa svima! Izvorno nije bilo pete kaste ili Panchama. Ona je nastala vještački kao posljedica degeneracije.

Prama tomu bila je prva briga Dr. Besant da sistem kasta povrati u prijašnje stanje, da ih rehabilituje prema smjernicama davnoga postojanja i drevnih realnosti. Napose se obraćala Brahmanskoj da ona povede ostale. Činila je to učtivo, ljubazno, uvijek gledajući kako će društvo da privede preporodu, a napose indijski narod. U to je uložila svu snagu čitavoga bića svoga. Vatreno je sprovodila svoja nastojanja, da utire put modernom životu služeći starim idealima.

Predavač je upravio tada sakupljenima svoj poziv, obrativši se na njih riječima Dr Annie Besant, što ih je ona sama upotrijebila u svom glasovitom apelu indijskom narodu: »Obraćam se na Vas pozivom, budući da ljubim staru Indiju toliko silno i njegujem u srcu svom nadu u njeno iskrsnuće. Danas je ona potlačena do na tle, bez nade, oborena na zemlju, pokazivajući još samo neznatne tragove, samo vanjski ovoj one veličanstvene religije što joj je nekad bila slavom. Samo pogdjegdje sačuvalo se što od te moći, samo je neznatno znanje ostalo od toga svega. Sapeta okovima običaja... vezana da jedva miče rukama i nogama — ima li da ostane ležeći tu u besvjestici, dok premine, te da jedino svijetlo, što će ga opet da dâ svijetu, bude otsjaj njene pogrebničke lomače, plamena u kojem nestaje izginula civilizacija? Neki kažu da je to neizbježno... Ne mogu u to da vjerujem, ne mogu to da prihvatim!... Držim da je na njoj da odabere ipak — put što vodi naprijed ili drugi što donosi propast; jedan uspinjući se njime postepeno dok se i opet nađe na vrhuncu i bude duhovnim učiteljem svemu čovječanstvu, drugi da se njime ruši u propast, i iskusivši agoniju smrtnih muka pogine ostavljajući samo svoj pepeo. — Na Vama je da odlučite, mipošto na meni. . Ja ću nastojati, usprkos i to, da pomažem ovu zemlju, najveću od sviju zemalja u prošlosti, najveću od sviju u budućnosti«.

Taj je poziv naišao na svoj odgovor, te se skupio krug ljudi i riješio uz ostalo i to, da ne dopuste svojim kćerima udaju prije šesnaeste godine; da podržavaju odnose između kasta i kod onih, koji su ostavili zemlju; da pomažu ženidbu između pojedinih odjela četiriju kasta i da se nađu s njima zajedno kod jela; da ne dopuste, gdje god se to da odabrati, da nikoji neobrazovan i nečastan Brahmanac ne vrši obred; te da ne traže nikakovu novčanu naplatu za ženidbu svoje djece.

Ipak je nastojanje da se ponovo oživi drevne ideale, — rekao je govornik, — uspjelo samo djelom; a kasnije se u predavanjima »Indija, probudi se!« razabrala nota novoga stvaranja, više nego probuđenje davnih oblika ideala. Ovaj je zadnji poziv jače uspio. Iako će potrajati mnogi od starih oblika i sačuvati se vijekovima, ipak se javio novi pogled i zavladao novi duh.

Sir C. P. Ramaswami Aiyar: Dr Besant Drug i Vodić

Ona je bila jedna od onih, koje su nastojale da nađu istinu, iako su joj noge krvarile.

Kad je prvi puta došla u Indiju, politika je bila igračkom gospode. Sastavljale se rezolucije, pretresale, prihvatile i zvanično iznijele u novinama i time je svršio najveći broj predmeta, poslova. Dr Besant je sve to promijenila. Politiku je učinila životnom i praktičnom stvari, raspravljajući o njoj po selima, kao i po salonima, a i na trijemovima. Otada su je slijedili veliki muževi, a mase su se odazivale listom sve jačim pozivima upravljenim narodu.

Tako je krenula i novinstvom i uzgojem. Uporno je tražila da uzgojnim ustanovama upravljaju Indijci i da one budu za Indiju. Jednako vrijedi za sve smjerove njene djelatnosti, kojima je nastojala oko podizanja Indije. Osjećala je jače za Indiju, nego mnogi od nas i bila je svijesnijom Indijkom od mnogoga nas Indijca, te mi se često žalila što mora da nosi ovo bijelo tijelo namjesto smeđega. Nastojala je i to s uspjehom da Indijci stanu osjećati i misliti kao Indijci i da budu ponosni na tu činjenicu.

Upozorujući na spomenike njenoga golemoga rada u Indiji Sir Ramaswami skrenuo je pažnju Adyaru, kojega je ona pomogla da postane onim što jest. Ali najtrajnijim monumentom između svih je uspomena na nju samu, onakovu kakova je bila predanošću prama kolegama i potčinjenima, neumornošću i tijela i duše i sasvim zaboravivši na samu sebe.

Priznao je da je povodom parnice o Krishnamurtiju, koju je kod Vrhovnoga Sudišta u Madrasu on s uspjehom vodio protiv Dr Besant, prvi puta upoznao u njoj onu veliku dušu, kakova je ona bila. »Mislio sam« rekao je »da sam se velikim i snažnim udarcima oborio na Teozofiju i uništio je, ali zapravo je ona mene predobila, učinivši me duž čitavi moj život njenim drugom i saradnikom.

Tom su ga prilikom mnogi savjetali htijući mu nametnuti da je preda u zatvor, što se navodno oglušila da dođe na sud, a iako je u mnogo slučajeva bio sebi svijestan kako se može da pogriješi postupajući prama slovu zakona ipak se nije latio toga sredstva, ma da je ona sama izostala, odlučivši o tom sasvim prama svojem slobodnom rasuđivanju. Čuvši za to njegovo postupanje u toj stvari Dr Besant sama mu se najavila, i od toga je časa on postao drugačnim, pomagao ju je, divio joj se i ostao uz nju radeći za veliku stvar.

Njene su metode, naglasio je osobito, bile žestoke i burne. Bile su to metode od kojih mnogi od starijih i snažnih radnika, dosta zaziru. Oni vole više mirno da kreću stvarima i kao iz dokolice; ali ih je ona doskora osvjedočila, i omiljela im. Osobito se opirao g. Tilak, ali ga je ona konačno pobijedila. Znala je, da bi mogla povesti za sobom svu mladež Indije, ali je željela da se uz nju nađu i snažniji. Kasnije kad je osnovana Liga za Ustav (Home Rule League), čitava je zemlja osjetila odgovornost, te su se stariji, htijući ili nehtijući, sami pridružili. Za to sjedinjenje tražilo se mnogo žrtava, jer je trebalo odoljeti i mnogim protivnicima. Borba se poduzela protiv Nove Indije, političkog organa Dr Besant, a predavač se našao u povlaštenom položaju, da je odbrani u mnogo prilika i navrata.

Tada je došao čas njezinoga zatočenja 1917 godine. Primijemvši svoje nutrašnje znanje, govornik je istakao da je Dr Besant radila za to zatočenje, pisala je u tu svrhu, održavala je govore za nj, svijesna da ne pripada svojim porodajem ovom narodu, a opet ne može da zapriječi da se izvrgava, te je gledaju sumnjivo upravo Indijci držeći, da je agent Britskoga Imperija i Britske Vlade. Tako je gotovo podržavala sama stanje svoga zatočenja, a rezultat je bio iznad očekivanja. Mase, mnoštva su se skupljala sa svijh strana i pozdravljale su svoga borca i vodića što ga je priroda sama odabrala za novu Indiju. Kao konačni uspjeh ovoga silnog probuđenja narodnih gomila bile su Reforme Montagu. Predavač je u toj prilici odao poštu zaslužnom Montagu, koji je žrtvovao i svoju karijeru samo da može da to pruži u svrhu Indije.

Imala je veliki smisao i osjećaj za drugarstvo, te je duž čitavi svoj život, u nastojanju da dokuči istinu, vezivala se sa mnogim poznatim ličnostima kao što su Roberts, Bradlaugh, Burows, George Bernard Shaw, H. G. Wells, W. T. Stead, Hyndman, Sir Subramania Iyer, Tilak i drugi. Uvijek je govorila i borila se za jedinstvo i zajedničku akciju. Bilo je kao da se neprekinuto čuo njen poziv i dozivanje na zajednički rad i zajedničku radost

Prama tomu završio je i preduvač svoje predavanje puno nadahnuća pozivom upravljenim svima, da je svi sačuvaju kao onaj sjajni primjer u izgrađivanju Indije, njezine Indije, učinivši je svim onim o čemu je sanjala i njegovala svu nadu, i zašto je toliko radila.

Rukmini Arundale: Dr Besant i Mladež

Kao šesto po redu u seriji javnih predavanja održala je gđa Rukmini Arundale predavanje o temi: Dr Besant i Mladež. Započela je upozorenjom na sam sadržaj, veleći kad bi ona bila odabirala naziv, označila bi ga »Dr Besant kao Mladež«, bu-

dući da uz njenu divno razumijevanje, što je bilo njenom najistaknutijom značajkom, bila je vječno puna mladosti. Što je postajala starija, to je bivala mlađa. Način kojim je Dr Besant izražavala to mladenaštvo, — kazala je gđa Arundale, — ne gledajući na njeno tijelo, koje je pokazivalo tragove vremena, očitovao se u tom da je uvijek odsijevala vedrinom punoće života. Uvijek je pokazivala sklonost za sve, što je naročitom značajkom mladeži. To je dopunjala jednostavnost što razveseljuje sve. »Ona je bila«, — istakla je gđa Arundale, — »najjednostavnijom ličnosti, što sam je ikada srela. Iako se neprekinuto naša zauzetom u bezbroj djelatnosti, što su uvjetovane obrazovanošću i spremom, te su često teške i zamršene, uvijek je pružala odraz najotvorenije jednostavnosti, kojom ste se uz nju nalazili kao kod kuće i smjesta je iščeznuo svaki strah i plahost. Ma da je bila tako velika ličnost, nikad vas nije obuzimao strah da joj iznesete svoje mišljenje. Ono je, tako reći, samo ispalo, upravo nesvijesno: a slušala je sve što joj pričate, kao da je to bilo nešto najvažnije.«

»Tako se vladala i prama djeci, koju je silno voljela kao što je voljela i životinje. Činilo se uvijek da se tako dobro razumiju. Uistinu bila je to ona čudesna njena moć razumijevanja, što je tako silno privlačila mlade ljude njoj, izvirajući im uvijek osjećaj kao da su u svom domu i stoga u svakoj prilici pripravni da se izraze njojzi kao nekom od svojih mladih drugova. Ništa je nije uzbunilo, ozlovoljilo ili prenerazilo nikada, budući da je uvijek sve razumjela. Čini se da ju je naročito radovala ona gipkoća misli i čuvstava mladeži, te je uvijek poticala ih da se izraze u najvećoj slobodi i na potpunije što mogu.«

»Dalji izražaj mladenačkoga djelovanja bila je njena smjelost. U svakoj je prilici bila pripravna da istupi boreći se za nešta staro kao i za nešta novo, kadgod je u tom nalazila ono nešta što joj se činilo istinom«.

Kako je gđa Arundale sama Hindujka a rodila se i u vjerskom ispovijedanju hinduskom, to se je nje silno dojmilo to što je Dr Besant bila u svemu Hindu osim što je rođena drugdje. S obzirom na to Dr Besant bila joj je pravom majkom, uputivši je da je uzmogla da razumije svoju vlastitu zemlju, njenu veličinu u prošlosti i njenu podobnost u budućnosti, kao nikada prije. Dr Besant uvijek je naročito isticala mladež Indije, budući da se sama osjećala Indijkom, te je naglašavala, kako valja da se sačuva duh Indije i izrazi u najboljem obliku svom, ali je uza sve to uvijek pružala osjećaj da se tu ne radi o Indiji kao takovoj, već da je njena želja da se izrazi ono unutrašnje i lijepo, ono pravo i istinito što je u Indiji.

U svakoj prilici bila je otvorena, i bez straha uvijek pripravna da se nađe sa svima posljedicama što bi je pratile. Poradi toga ostavljala je pokašto dojam nedosljedne sprетke, budući da u svojoj otvorenoj predanosti i ljubavi prama istini čas se činilo da vladaju pravom vjerovanju čas opet krivom. Nikada nije oklijevala da Vam izrazi svoje mišljenje, ako ste to zatražili, ali njen odgovor Vas nije nikada sputavao ili obavezivao. Uvijek Vam je ostavljala najveću slobodu, da činite ono za što ste osjećali sami da je pravo.

A sve to onda još u vezi sa duhom borbenosti pokazivala je nadasve blagost i ljubav mudre majke, koja je uvijek uporno nastojala oko toga da mladež dosegne uistinu svoje nutrašnje oslobođenje i izrazi se potpuno prirodno.

Završujući svoje predavanje, gđa Arundale, upravila je riječ mladeži da postigne i sačuva slobodu i onaj najprirodniji izražaj u umjetnosti, odijevanju, muzici plesu i životu, onu slobodu za koju će Dr Besant ostati takovim velikim primjerom da će uspomena na nju biti vrelom nadahnuća svima zauvijek.

Biskup C. W. Leadbeater: Annie Besant kao Okultista

Bilo je to sedmo u nizu javnih predavanja, a pobudilo je vanredno zanimanje, budući je predavač sam poznat kao vanredni istraživač na tom polju. Još je većma potaknuto zanimanje time što je poznato da su Annie Besant i C. W. Leadbeater bili vrlo bliz saradnici u Društvu i kao okultiste djelovali su duž čitavo vrijeme otkako su se pridružili Teozofskom Društvu.

Govoreći o toj toliko nadmašnoj oblasti Biskup Leadbeater nije zazirao od toga da naglasi punim osvjedočenjem, kako je Dr Besant bila najvećim okultistom, što je živjela u svijetu ljudi, gorljivih radnika. Protumačio je u čem sastoji okultizam, i pokazao da mu je značenje u tom što se otkrivaju one snage i podobnosti čovjekove, koje mu omogućuju da dosegne više razine

dovine se višim bićima, te tako upozna ono što je obično skriveno drugim ljudima. Kad se otkrije i upozna takove svijetove mogućstva, često se to pokaže vanredno korisnim jer dotični pokrenu izvjesnom djelatnosti na fizičkoj razini, budući da su im odluke osnovane na jačim razlozima, okultističkim. Imajući podobnosti tih moći ipak ne slijedi odatle da posjednik njihov mora biti bolji od drugih ljudi. To je od prilike onako isto kao kad neko može da upravlja ili vlada kojim instrumentom.

C. W. Leadbeater je ustvrdio da se Dr Besant rodila sa tim podobnostima i to naprosto zato što je ona djelovala u tom smjeru već u drugim životima. Prama tomu su joj se te osobine ubrzo javile, čim je samo započela da se bavi studijem u tu svrhu. Time je mogla da dolazi izravno u kontakt sa Velikim Bratstvom u Himalaji i da se nade sa onima koji su odgovorni za opstanak Društva. Tu je našla svoga Majstora, a odatle se javljala u nje ona nutrašnja predanost Njemu, što je njome odražavala duž čitavi njen život, te se razabiralo kao skladni titraj njenih misli i djela. Svi učenici postaju dijelom jedno sa svojim Majstorom. Ona je to postigla sasvim.

Rezultat toga uspjeha bio je da se prvi puta u Društvu našao u njegovoj sredini onaj, koji je mogao nesamo da kaže: »Čuo sam«, ili »čitao sam«, već koji je mogao da govori na temelju znanja što je došlo iz prve ruke da pruži to znanje u obliku koji se može uistinu lako da pojmi i razumije. Mr. A. P. Sinett je pokušao da pruži primljeno okultno znanje i u neku ruku kao naređenje za nj, da ga preda zapadu na inteligentni način i shvatljivo, ali Dr Besant bila je prva među nama, koja je sistematski razvrstala znanje stečeno izravnim studijem i opažanjem. Kao primjer za to predavač je naveo ranija djela njezina kao **Sedam čovječjih principa**, **Karmu** i **Život iza smrti**, a napose **Drevnu Mudrost**. Biskup Leadbeater je mišljenja, da je onih trista knjiga što ih je Dr Besant napisala najveći njen dar i najkorisniji doprinos, budući da se u njima nalazi okultno znanje sadržano, u sistematizovanom obliku. Štaviše on bi se usudio da rekne da je to bilo kao naročito djelo, na veće što ga je namijenila svijetu. I drugi su pokušavali da pruže svoj udio u istom smjeru uključujući i sebe svojim **Pregledom Teozofije**, ali niko je nije ni izdaleka dostigao u pogledu jasnoga izražavanja misli i oblikom pjesničkoga izražaja.

Tada je Biskup Leadbeater opisao razlike u metodi između njega i Dr Besant s obzirom na okultne stvari. Ona je uzimala u radu sve općenito idući iz viših razina prama načelu »Kao što gore tako i dolje« spuštajući se iz krajnjih visina, sasvim prama svojoj odluci, posizala je za orlovskom brzinom i dosizala u svom dokučivanju najveću tačnost, dok je on volio da ide korak za korakom smjerom odozdo prama gore. Kao primjer za to naveo je njihov zajednički studij okultne kemije, kojim su oboje došli do tačno istih rezultata, iako je svaki primijenio zato svoju naročitu metodu. Na taj su način mogli i da provjeravaju svoje eksperimente, i vide da li im se slažu s onima, što su ih nalazili u knjigama. I našli su uistinu da je tako. Dr Besant je u neku ruku bila naprednija prama njemu s obzirom na okultnu kemiju, budući da je ona proučila običnu kemiju, te se vrlo dobro snalazila u njoj.

Predavač je iznio još i vrlo zanimljiva opažanja u pogledu **Devachanske razine** što je bio rezultat njihova zajedničkoga okultnog istraživanja, iako su među sobom bili neovisni radeći oko toga, kad su se nalazili u Boseh Il-u u Engleskoj. Često su puta udaljeni među sobom na tisuće milja nastavljali svoja istraživanja i usklađivali ih provjeravajući putem prepiske dotično korespondence. To nije ni u kojem pogledu bila laka stvar, osobito ako se misli, kako se na tim višim razinama, na kojima su oni bili podobni da se snalaze sasvim normalno, očituju tolike razlike u oblicima.

Ova njena silna moć pružila joj je mogućnost da se nalazila u vezi sa Onima što su osnovali Društvo, Onima što im pripada ta organizacija. Ona je bila najboljim vezom između Njih i Društva. Na taj je način svojim okom dosizala tako daleko da je mogla da razabire i rezultate. U nje je bila mudrost. Mudra je bila modrošću višom. U tom smislu se Društvo razlikovalo od sviju drugih filantropskih društava.

Moglo bi se pitati, zašto Dr Besant imajući takove čudesne okultne moći nije ih upotrebljavala da njima otkriva zle ...e, ili da njima ozdravljuje i tako dalje? Odgovarajući na to istakao je predavač da je ona poradi toga morala da slijedi okultne zakone striktno i bezuvjetno. Pa i to što je ona bila čestita duša i nije nikada iskorišćivala tu svoju povlasticu, što je imala takovu golemu moć, kad bi je bila njegovala, da je upotrijebi u koju ličnu korist, izostalo bi joj svo poznavanje tajna između ljudi, kao i onih što postoje između pojedinih naroda.

Završujući rekao je Biskup da će nam Dr Besant ostati uvijek velikom i divnom

junakinjom, najvećim okultistom našega doba kao i najvećim služiteljem Majstora.

*

Dr Arundale kao pretsjedavajući naglasio je u svojoj završnoj riječi da se prama veličini i golemosti moći javljaju i veće napetosti kao i veća odgovornost. Bolje je, da se u takovim slučajevima primjenjuje djelatnost prama tim moćnim snagama nego da se traže one kojih nemaje. Najbrže se ih dosiže, da ih se slijedi putem »Zlatnih stepenica« Helene Petrovne Blavatsky.

Iz knjiga Dr Annie Besant

Priredio Rev. I. Butković

Iz knjige »EZOTERIČKO KRŠĆANSTVO«

Stvari, koje se vide samo su za neko vrijeme, a one koje se ne vide, one su vječne.

*

Tko hoće da stupi na stazu križa mora se naučiti podnašanju, mora steći vjeru, kojoj nije ništa nemoguće, i ravnotežje. Napokon mora tražiti »stvari gornje« i žuditi da postigne blaženost vizije i sjedinjenja s Bogom. Kada gore navedene sposobnosti i kakvoće čovjek uzmogne okrstiti svojom naravi tad ga se istom može uzeti kao prikladnog za »inicijaciju«

*

Ako se sjedinimo sa onim Najvećim navirat će u nas sve više svijetlosti, snage i života. Snage, koje bi nas inače vitlale kao slamku od vjetra, najkorisnije nas pomažu kad s njima zajedno radimo.

*

Svatko tko žrtvuje svoj odjeliti život da postane provodnicom božanskog života, ne može na ovom svijetu drugog interesa imati, nego pomagati druge.

*

Astralno tijelo se mijenja željama, čuvstvima, strastima i uzbudjenjima. Ako je to sve grubo, onda su i čestice koje sačinjavaju to tijelo grube; naprotiv ako su želje čiste, astralno se tijelo ufinjuje i postaje osjetljivijim za najfinije utjecaje. To tijelo svijesnosti čovjek čisti u razmjeru kako svladava svoju nižu narav, u koliko postaje altruista u svojim željama, čuvstvima i uzbudjenjima, te u koliko je njegova ljubav za one, koji ga okružuju manje egoistična i isključiva. U tom slučaju on za vrijeme sna pravi uzvišenija, čišća i umnija iskustva, a poslije smrti prodje hitro medjusvijet.

*

Čovjeku se pruža prilika, pa ako ju iskoristi, otvara mu se nova mogućnost za napredak. Ako li mu ne uspije da je prihvati, ispadne sa postignutog stepena, za njega je svaki napredak privremeno nemoguć i on mora napeti svu svoju snagu da ponovno protrči putem, kojim je bio već prošao, da opet stigne na stepen, sa kojega je bio posrnuo. Jedino kad je to izvršeno čut će meki glas, koji će mu kazati da je prošlost iscrpljena, da je slabost pretvorena u snagu i da su vrata kojim ima da prodje iznova otvorena

*

Nebismo smjeli nikada zaboraviti istinu: da živimo u oceanu svijetla, ljubavi i blaženstva, što nas uvijek okružuje i što je Život božji. Kao što sunce obasjava zemlju svojim sjajem, tako taj Život sve rasvjetljuje; razlika je ta, da to Sunce svijeta ne zapada ni za kakovu njegovu stranu. Mi potiskujemo iz naše svijesti to svijetlo svojom sebičnošću, pomanjkanjem srca, svojom nečistoćom i svojom nepodnošljivošću, ali nas uvijek jednako obasjava svijetlost, zapljuskujući nas sa svih strana, nastojeći jako i ustrajno protiv zidina koje smo sami izgradili. A kad duša sruši ove podignute zidine, svijetlost navre, a duša se nadje u moru zraka svijetla i diše zrak nebeskoga blaženstva.

*

U višim svijetovima materija je veoma fina i lako se mijenja pod utjecajem ideje, te mijenjajući misao, mijenja oblik. Čim materija postane gušća i teža, tim mijenja svoj oblik sporije i teže, dok u fizičkom svijetu imamo najveću sporost u takvim promjenama zbog uzroka otpora guste materije, od koje se ovaj svijet sastoji. Ali s vremenom i ova teška materija mijenja se pod utjecajem ideje, a to se vidi po tom, što se misao i stalna čuvstva neke osobe izrazuju u crtama njegovog lica

*

Po Origenu svaka se sveta knjiga (kao Biblija, Evandjelje, Koran, Bhaghavad Gita i t. d.) sastoji od **tijela, duše i duha.** Tijelo sačinjavaju vanjske priče i pripovijetke, te se Origen ne ustručava tvrditi, da te doslovno nijesu istinite, nego da su samo pripovijetke, da se pouči neznalica.

On dolazi do zaključka, da te pripovijetke sadržavaju tvrdnje očito neistinite, da tako očevidno vanjske kontradikcije budu čitatelju od poticaja, da počne istraživati pravo značenje ovih apsurdnih pripovijesti. Origen kaže, da sve dotle, dok ljudi ostanu neznalice, tijelo pisma dostaje za njih; ono poučava, upućuje, a oni ne vide protivštine i nemogućnosti koje pismene tvrdnje sadrže i zato nijesu smetani. Čim se više pamet razvija i um raste, takove protivštine i nemogućnosti svraćaju pozornost i začuđuju učenika: tada je on potaknut da traži dublje značenje i počne da nalazi **dušu.**

Ta duša je nagrada inteligentnom istraživaocu, koja mu omogućuje da izbjegne vezama pisma, koje ubija. **Duh** pisma može prepoznati samo čovjek nadahnut duhom.

*

Sunce očituje Njegov sjaj; zvijezdani prostori Njegovu neizmjernost, brda Njegovu snagu, vrhunci pokriti snijegom i prozračan zrak Njegovu čistoću; gipkoća oceanskih valova Njegovu energiju; kristalni potočići koji snaže s brijegova, duboka i mirna jezera, svježe i zelene šume i doline obasjane suncem pokazuju Njegovu ljepotu; junak otkriva Njegovu neustrašivost, svetac Njegovu ustrpljivost, majčina ljubav Njegovu blagost; kralj i otac Njegovo pokroviteljstvo; filozof Njegovu mudrost; učenjak Njegovo znanje; liječnik Njegovu moć liječenja; sudac Njegovu pravdu; trgovac Njegova bogatstva; svećenik i učitelj Njegovu moć poučavanja; radnik Njegovu industriju. On nam šapće lahorićem; smiješi nam se zrakama sunčanim; On nas opominje bolestima, potiče bilo uspjehom ili neuspjehom Svugdje i u svakoj stvari mi Ga naslućujemo i On nas potiče da Ga ljubimo i sakriva se da nas nauči samostalno hodati, spoznat Ga svugdje gdje je prava mudrost, ljubiti Ga svugdje gdje je istinita želja, služiti Mu svugdje gdje je pravo djelo. Ovo samo-očitovanje Božje najviša je objava; sve ostale nijesu nego pomoćne i djelomične.

—

Iz knjige: »Put k Učiteljima mudrosti«

Glavne pretpriprave, koje imamo provesti da učinimo fizičko tijelo prikladnim za primanje titraja više svijesti jesu ove:

1. Čistom hranom i čistim životom pročišćavati fizičko tijelo od grubljih sastavina.

2. Potpuno svladavati svoje strasti i nastojati da uravnamo sebe i steknemo ravnotežu u vrtlogu promjenljivih životnih događaja.

3. Naviknuti da mirno razmišljamo o višim stvarima odvraćajući svoj duh od ćutilnih predmeta i njihovih predodžaba u duhu k onome, što je više.

4. Kaniti se užurhanosti, a iznad svega nemirne razdražljivosti, što nam duh drži uvijek u napetosti i tjera od jednoga predmeta k drugome.

5. Imati istinsku ljubav za stvari viših svjetova, što čim da one izgledaju više privlačivima, nego one nižega svijeta, da tako duh zadovoljan u njihovome društvu, kao u društvu ljubljenoga prijatelja, otpočine.

—

Iz knjige: »Na prekretnici svijeta«

Ako poznate zakone duha i zakone po kojima možete da razvijete svijest, možete ih upotrebiti znanstveno i tako razviti najviše duhovne snage. Tad možete primjeniti ove zakone da probudite finiji organ koji je vehikl svijesti i sredstvo da proširite svoje znanje.

*

Samo se onda može neka nacija da uzdrži slobodnom, kad ima slobodnih ljudi, od kojih se sastoji, slobodnih muževa i slobodnih žena. A ni jedan muž nije slobodan i nijedna žena nije slobodna dok su podvrgnuti gospodstvu strasti ili poroka, pijanstva ili kojeg drugog zla, kojega ne mogu da svladaju. Samo-svladavanje je temelj, na kojem sloboda može da počiva. Inače imate bezvladje, ne slobodu. Ali kad dođe sloboda ona će sići takovoj naciji, u kojoj se je svaki čovjek i svaka žena naučila upravljanju i svladavanju samoga sebe. I tada, samo tada, iz tako slobodnih ljudi i žena, koji su pravedni i jaki da svoju narav mogu svladati i dovesti je do najplemenitijih ciljeva, samo iz takovih možete izgraditi političku slobodu koja je rezultat slobode individua, a ne izrođenje ljudskih strasti, što se među sobom bore.

*

Meditacija je jedini sigurni put da se razvije svijest, a po tome i organizacija vehikla. K tome dolaze čiste misli, čiste želje i čisti fizički život. Dok nam misli nisu čiste, dotle nam mentalno tijelo nije zrelo za viši razvitak; dok naše želje nisu čiste, dotle nije ni naše astralno tijelo podobno za uspon, za kojim idemo. Ali to nije sve, i samo fizičko tijelo mora biti čisto, jer kad razvijemo astralno i mental-

no tijelo, kojima se predaju naša otkrića fizičkom tijelu koje ne može da reagira, to namjesto da postignemo proširenje svoje svijesti, dolazimo samo do histerije.

U glavnom ovo su preduvjeti: meditacija za svijest i čistoća za razvitak vehikla. Samo onomu koji ove preduvjete ispuni, otvara se faza višeg razvitka. Samo u onoj mjeri, koliko vaša hrabrost ustraje, koliko je vaša volja postojana, a vaša djelatnost neumorna, doći ćete svojem cilju bliže. Kao cilj mora vam uvijek pred očima lebdit želja da drugima pomažete steći snage da se i oni mogu sasma posvetiti služenju potrebnog čovječanstva, a ne da sebe uzdignete nad njima. Ispunjenje ove čovječje dužnosti je kamen kušac, kojim se ispituju vaše namjere. Nikakav rad koji izvire iz drugih, a ne čistih motiva, nikakav posao koji izvire iz drugih, a ne dobrih ciljeva neće vas dovesti napred na putu.

Samo ako talente što ih već posjedujete dobro upotrebite, može Vam se pomoći da steknete više. U ovome je tumač Kristovih riječi: »Tko ima, dat će mu se«, naime tko ima i to dobro upotrebi on može tražiti pomoć da još više stekne; jer tko je dokazao da je sa onim, što ima, dobro raspolagao, taj pruža jamstvo, da će i ono više što mu se da, upotrebiti u korist čovječanstva.

Moramo biti pripravni da sve žrtvujemo što posjedujemo nesmijemo ništa zadržati za sebe, niti materijalno dobro, niti duševno. Sve što imamo, sve što jesmo moramo staviti u službu Onoga Jednoga Velikoga, od Koga tražimo porast i spoznaju da nam se poda mudrost. Kada je to ispunjeno, tad se neće ustegnuti viša milost. Tko donos sve, taj ne kuca uzalud, tome će se vrata sigurno otvoriti.

Ništa nije previsoko, prelijepo, preuzvišeno, pače ni prebožansko, što čovjek koji stremi nebi mogao steći. Čovjek neprestano raste k božanskoj sličnosti, iako laganim tempom razvitka. U nekim srcima počinje da raste božanski plod. Tamo, gdje se čovjek koji se je oslobodio svoje patnje, osjeća nesretnim zbog tudje patnje, i gdje čovjek koji bi mogao da ide za svojom zabavom, nalazi veselja da zasuče rukave i svijetu pomogne, tamo se nalazi obećanje budućnosti. Stoga navještamo svuda: »u **davanju je sreća, ne u uzimanju.«**

*

Oznaka naše vlastite podrase je zahtjev za pravednošću. Ali tko pozna zakon karme ne želi ništa, jer zna, da ima sve što ga pripada. Karma mu donosi sve na što ima pravo i u koliko nam je stanovita nepravda nanešena, to je samo izravnanje jednog starog krivog koraka. Vi mislite da Vas drugi mogu uvrijedit; ali time samo dokazujete da ne vjerujete u zakon Karme. Vaša vlastita vas ruka bije, ne ona drugih. Nitko vas ne može uvrijediti ili Vam nanijeti nepravdu. Sve vaše patnje izviru iz vaše prošlosti. Ljudi su jednostavne marionete koje dolaze pred vas i traže da im platite dugove. Kad bi u to zbilja vjerovali, tad bi onaj koji od Vas traži dug bio vaš prijatelj, kojega bi srdačno pozdravili: jer dugovi Karme se ne plaćaju dva puta, ali činjenica je da to u dnevnom životu nitko od vas ne primjenjuje. Vi ne vjerujete ako ne živite ovako kako tvrdite da vjerujete. A kad biste vjerovali tad biste znali da Vas nikakva kleveta ne može zamutiti, niti Vas nikakva nepravda može ožalostiti i da je potpuno istinita Kristova riječ što ju je izrekao, kad su ga vodili na mučenje: »Ti nebi imao nikakove snage nadamnom, da ti nije dana odozgo.« U tom je tajna kršćanske ustrpljivosti. Pa tko od Vas ovo sve u život pretoči i tko usprkos prividne nepravde ostane miran i spokojan, tko u jednoj nepravdi spozna stare dugove koji su sada isplaćeni i izravnani, taj je kandidat buduće podrase i glavne rase koja će se iz nje razviti.

Vježbajte se u vašem običnom mišljenju, da na jednoj osobi ili jednoj stvari vidite prije svega dobro, a tek onda dozvolite sebi da vidite slabosti i pogreške. Tad ćete iz svog kritičnog duha crpsti svu korist, a nikakvu nesreću. Jer kad zlu stranu vidite najprije, lako možete da previdite dobro. To su za naše članove ispitni dokazi koji pokazuju, dali smo podobni stupati velikom stazom ili ne, dali smo vrijedni da sudjelujemo na velikoj šestoj rasi ili smo tako sputani svojim uvjerenjem, da van toga ne možemo vidjeti ništa dobroga.

*

Nekoć su postojali Isusovi misteriji, koji su u kršćanskim crkvama igrali istu onu ulogu, kao joga škola kod Hindujaca ili Buddhista Obični vjernici izvode život običnih sakramenata, a to su bila sredstva, kojima je pravi vjernik dolazio u dodir sa višim svijetovima. Ali kad je koji čovjek sve naučio, što je bilo da se nauči u izvanjem krugu crkve, kad je primjenio Sakramente kao sredstva milosti, tako da je mogao da reče da je njegov život čist i da već od dulje vremena nije »svijestan da je ikakav prestupak učinio«, tad je kandidat smio da se javi k Isusovim misterijama. U ovim misterijama su prave istine nado-

mještale izvanji mehanizam Sakramenata. Tamo se je sticalo viziju duhovnog života ne izvana, kao kod Sakramenata, nego nutarnjim naporom i nutarnjom borbom. I kad su ovi misteriji iščezli, ne stoga što nije bilo učitelja, nego učenika, koji bi u ta vremena za tu nauku bili pripravni, širila se je legenda o Svetomu Gralu, da se, iako na prikriven način navjesti, da je stari put dostojnom natjecatelju još uvijek otvoren.

Što je nutarnje značenje Grala i kako stoje u vezi njegove glavne tačke sa kršćanskim Sakramentom? I ako su različiti, ipak su nalik. U jednom je izvanja forma prikazana Kruhom i Vinom, simbolom Tijela i Krvi Kristove; u drugom sveta posuda, kalež iz kojega je, — kako se kaže, — Krv Kristova jednom u godini zračala sjajeće i čisteće svjetlo. U obim slučajevima imamo izvanji simbol. Ipak u Sakramentu se dava vjernicima izvanji simbol bez njihove saradnje; to je veliko »Ja«, što se iz vana daje slabijemu »ja«. Naprotiv u Gralu omogućuje se nutarnja vizija samo borbom i naporom, napastima i svladavanjem. Stupa se na put, kad je ova izvanja pomoć oduzeta i kad nutarnja snaga mora da nadomjesti izvanju potporu. U crkvenom Sakramentu vjera je sredstvo kojim se stiče istina. Na nutarnjem putu gledanje i znanje nadomješta vjeru, jer vitez Grala, kojega prati uspjeh, ima Gralovu viziju; njemu je otkrita posuda u svoj svojoj krasoti. U izvanjem Sakramentu **uči se dogma, u nutrinji Grala vlada znanje.**

Za one, kojima još nije moguće da udare most k višim svijetovima, dan je izvanji Sakramenat, koji sjedinjuje oba svijeta; ali ako čovjek sâm može da izgradi most, za nj više nije potreban Sakramenat; on može da segne do viših svijetova bez izvanje pomoći i onda postaje vitezom Svetoga Grala. Crkve moraju još da dijele Sakramente, jer velika gomila njezinih vjernika nije još dovoljno razvita da izgradi svoje vlastite mostove. Ali tko je došao do tačke čovječje zrelosti, kome su drugi svijetovi poznati i neprestano u svijesti, za toga je Sakramenat izgubio svoju vrijednost. Zbilja nutarnjega života ne treba više milosti, što je pruža Sakramenat.

Ako sada spoznate činjenice koje sam vam prikazala, ako razumijete što u istinu Sakramenat znači i kakovu vrijednost on ima, nikad više nećete ga prezirno i lakomisleno odbaciti, jer oni, koji ga trebaju, primaju spomoću njega zbiljsku snagu.

*

Naš intelekat nas često zavadja, naše misli često zastiru naše »znanje«. Ako nešto znamo, znamo po svijetlu duha koji je u nama, po onoj intuiciji koja je glas čistoga, a ne nečistoga uma.... po intuiciji što govori **iznad** pameti a ne **kroz** pamet, a koja je često u protivštini sa pameću. A da ovaj glas intuicije zamjenite, po mom sudu, ima samo jedan put: da, ako vidite u nekom čovjeku zasjati to svijetlo, da se čvrsto uhvatite njega, pa što god kazala pamet. To je što čini, da se magičkim štapom izazove uspjeh, kako je to bio izvanredni slučaj sa H. P. B. Teško da susretnete nekoga, tko bi pobrkanije djelovao na običan mozak nego ona. Jer je ona prezirala svaki običaj. U govoru, ponašanju i poslu bila je sušta protivština onome, što bi vi očekivali. Od dana, kad sam u njoj za prvi put osjetila moć Majstora, do danas nikad nisam protiv nje istupila, nikad u nju podvojila. A većim dijelom znanje i snaga, što sam ih stekla, došlo je zbog ovoga, a ne kopanjem po mozgu i pitajući se: »dali je imala pravo ili krivo? »ili«, Nebi li bilo bolje, da je drugačije?« Nakon što sam u njoj jednom ugledala svijetlo i istinu nisam **htjela** da u njoj vidim ništa drugo doli Majstorovog poslanika. Spoznamo li nekoga kao učitelja, stojmo čvrsto uz njega. U tom leži dokaz Boga u vama prama Bogu iz vana, a to ne može da vara. Ovu misao moramo da širimo u društvu, da pripravimo put za one, koje očekujemo, slijedećih godina medju nama i za još veće koji će njihove vjesnike primiti u redu.

*

Samo junak spoznaje junaka. Stoga: »Njedan čovjek nije junak u očima svoga sluge«. Pod slugom se misli niska duša i takova duša ne shvaća veličinu junaka ili velikoga, pa zato takav čovjek nije u njegovim očima junak. Da koga velikog razumijemo, treba da se sami uzdignemo da postanemo veliki. Najbolji je način da naš kritični duh neko vrijeme ne pustimo govoriti. Njegujte nasuprot svojstvo divljenja. Kad sretneš neku osobu ili čitaš knjigu, gledaj da nadješ lijepe i dobre stvari, ne pogreške. Te pogreške nisu tvoja stvar. Mnogi se brigaju da isprave tudje pogreške. Ali tudje pogreške će karma već ispraviti. Naravno, ako ste vi učitelj, ili je netko pod vašom pažnjom, tad je vaša dužnost da ih ispravljate. Ali općenito vi to niste i nemate pravo da kritizirate i ispravljate. Stoga cijenite vrijednost dobroga kod sve svoje braće i prijatelja a pogreške prepustite njima samima.

Na braniku — Adyar

Napisao C. Jinarajadasa

The Theosophist
Oktobar 1933.

»Jedna i samo jedna«

Tako je napisala H. P. Blavatsky o Annie Besantovoj godine 1890 kao proročansku viziju svoju. Bio sam u Londonu kad je preminula H. P. B., te se opominjem onih što su pošli da je otprate u Woking, gdje je bilo određeno mjesto da je spale. I snuždenih lica izredavši se tijesno uz nju, prikazujući njezin uži krug, zabrinuto radoznali, kakova se budućnost sada sprema za Teozofsko Društvo, kad mu je otišao Donosilac Svijetla. Annie Besant bila je tada u Udruženim Državama, pa kako je bila članom Društva tek tri godine, istupala je u Teozofskim stvarima kao »novajlija«. Stoga i nije nikomu pokazala pomenute riječi, što su se nalazile na omotu pisma, koje joj je upravila H. P. B., a i ja ih sada iznosim prvi puta. Pismo se nalazi u njenoj autobiografiji, ali i tamo nema ni riječi o označenoj posveti na omotu, budući da je Annie Besant bila plaha i čedna, te u ono doba nije ni sanjala o tom, da bi plašt H. P. B. kao vodića i učitelja Teozofskoga Pokreta imao da ogrne njena ramena. Ali H. P. B. vidjela je: »samo jednu«. I od toga je dana, 8 maja 1891. nakon što je preminula H. P. B. bila uistinu samo jedna »samo jedna«. Jednako joj tako nisu dodijelili taj položaj svi s drage volje, budući da se tu nalazilo učenika njezinih, koji su zaključivali, samo prama osjećaju svojem, kakovim bi »Annie« mogla da bude sjajnim govornikom, no iako je, — poredujući je sa sobom — bila odličnoga roda, nalazili su je preblagom i preskromnom da bude vodićem!

Blaga »Annie« čekala je na svoj čas stanujući za to doba u Londonu u Avenue Road. U tom Glavnom Nastanu nalazilo nas se nekoliko njenih prijatelja, ali i drugih koji su je kritizovali, neki pomažući joj, a drugi obstruirajući. Kuću je unajmila ona sama, te je jednoga dana sasvim mirno izjavila da je prodala najam! I tako je maknula svima tlo ispod nogu, te smo morali seliti, htjeli mi ili ne htjeli. Tako je prilazila svojim protivnicima. To je bio njezin način da rasjekne gordijski čvor.

*

Brza na djelu.

Brzina kojom je rješavala poslove, i ulazila u svaku akciju bila je velikom njenom značajkom. I u tom svojstvu bila je pravim učenikom H. P. B. A ipak je uvijek nalazila svu strpljivost za one koji ne bi mogli da kroče njenom brzinom. No bilo je doba, kad je to tražio Posao te se nije ravnala prama brzini koju su određivali drugi, već je krenula naglo svojim vlastitim putem. Tada su je prekoravali poradi prenaglosti, ali ako bi drugi uskratili svoju žrtvu, ona je podvostručila, potrostručila, početvorostručila svoju, tako da se konačno postiglo sve brzo.

*

Duša dostatna za njih sedmoro.

You have soul enough for seven:
Life enough the earth to leaven;
Love enough to create heaven!

Tako je o njoj pisao pjesnik Gerald Massey godine 1879 (U Vas je duša dosta za njih sedmoro. Život dostatan da bude kvascem svoj zemlji. Ljubavi dosta da stvara nebesa[1]) i pravo je bilo tako, jer je ona izvijala Duša. Ko bi zaboravio onaj njezin način, kojim nas je osvajala spomoću svojih čudesnih rečenica, svoje svijetle intuicije, darovitošću svoga govora, koji nam nije samo bio muzikom, već nam je otvarao vrata u vizije Blaženstva? »Duša dostatna za njih sedmoro!« Bilo je to stoga što je tragala za Vječnom Istinom Svega, svom svojom vatrenom gorljivosti žrtvujući sve — napose žrtvujući sve svoje najmilije misli i čuvstva — u svrhu Istine. U času kad bi zamjetila, da ima krivo, javno je to iznesla, pružajući priliku da je se prekori, prezre ili naruga, budući da je istina bila za nju kao Bog Sam. Ne bih poznavao nikoje rečenice, kojom bi se jače isticala ova njezina značajka, od ove: »Radije bih da me svijetlo oslijepi nego li da od svoje volje čamim u sumračju tmine«. Bilo je to zato, što se usudila da gleda u Svijetlo i da okom ne trene, te je imala toliko svijetla da nam ga daje.

»Naš Najveći Služitelj«

Tako za nju reče, minuloga maja, sâm njezin Majstor. Gorljiva odanost, kojom se predavala Njemu bila je nalik na podzemnu vatru. Ona je ne bi izazivala, ali ona se nalazila u njoj. U malom trouglom privjesku pohranila je Njegove vlasi, i nosila

za tako zaključanog i danju i noću. Ovih zadnjih tri godine kad ju je tištilo doba starosti, žudila je za blagoslovom što joj je dolazio sa Njegovom slikom, koja je visjela iznad njena kreveta. Opominjala se spomoću ovoga svog mozga, kako je prije dva stoljeća, kad se rodila u Indiji, bila Njegovim unučetom, koje je voljelo da se privije do nogu Njegovih. Običavala nam je da priča, kako Mu je lice bilo tada sasvim jednako kao i sada — isto lice, ista visoka dostojanstvena pojava.

Bila mu je Služiteljem — a i svima onima koji preko Njega zajedno s Njime čine Veliko Bratstvo.

Ono što je napisala na svršetku svoje autobiografije u Augustu 1893 vrijedi i u Septembru 1933:

U životu, smrti, te ponovo ulazeći u život, samo sam služiteljem velikoga Bratstva, a oni povrh čijih se glava samo za čas osjetio dodir Majstorova blagoslova, nikad više ne mogu da gledaju na svijet drugačije nego li očima obasjanim svjetlim zrakama Vječnoga Mira.

Stoga je i onda kad ju je pozvao onaj što ga je toliko voljela da krene Putem za koji ne treba Majstora uskratila svoju nazočnost da pođe za njim.

»Ta ja sam samo za Nj!« bio je njezin odgovor.

*

Pažnja Nj. E. Potkralja

Od Potkralja Indije, Nj. E. g. Earl od Willingdon-a primio sam brzojav: »Sa dubokom sam žalosti primio vijest o smrti Dr Annie Besant-ove .Nikada neću zaboraviti svu prijateljsku sklonost kojom je rado prilazila nam u svakoj zgodi, a to ću vrlo cijeniti zauvijek«.

Što je do nje stajalo, nije i ona nikada zaboravila usluga što su joj iskazali Nj. Ekselenca kao i kontesa Willingdon, kad su boravili u Madrasu, gdje je Lord Willingdon bio guvernerom. Zadnjih je mjeseci osobito često napominjala ih veleći: »Oboje njih tako su dragi«.

Adyar i Dr Besant

Napisao Max Wardall*

Svaki put, kad se približuje Adyarski dan, naše misli kao nagonom, instinktivno kreću našoj pokojnoj Pretsjednici. Ona je bila ta što je davala tako velika svjetla i toplinu ovomu znamenitom centru. Bio je to njezin dom, a možda će da i dalje ostane pozorištem njenih glavnih djelatnosti.

Posjetioci Adyara neće nikada zaboraviti Pretsjednice, kako u bijelo odjevena, srebrom okrunjena obilazi Adyarskim dobrom, gdje ispunjajući dužnosti svoje zaustavlja se uz polu-nagog Indijca što radi na cesti razgovarajući s njim svom ljubaznosti svoga umiljatoga glasa, i prilazeći mu sa smiješkom, ili odzdravljajući najučtivije svakom radniku, kadgod bi koji prošao pokraj nje.

Britskim je pripadnicima bilo teško da Dr Besant uračunaju vrednotom ovu ljubav njenu prama Indijcima. Prosječnom Englezu što živi u Indiji tamno-putni urođenici su bili nižom i malo zanimljivom rasom. Društveni saobraćaj s njima vršili su pokašto iz dužnosti, rjeđe im je to bilo veselje.

Teozofisti bili su podobniji da razumiju i cijene gorljivu predanost i odanost Dr Annie Besant-ove prama ovom potlačenom narodu, što ga je osiromašilo nasilje. Oni koji su je poznavali vrlo dobro, osjećali su u nje začudno srodstvo prama indijskom žiteljstvu. Osim svojom svijetlom puti bila je u svoj suštini hinduiskoga kšatrija tipa. Njezin karakter, mentalitet i duhovno gledanje bilo je sasvim određeno i izrazito indijsko. Često sam čuo gdje kaže: »Indija je dom moj, a Adyar moje svetište«.

U ovom životu Dr Besant rodila se daleko od Himalaje na Viktorijskom posjedu i u atmosferi strahota u poretku. Indija za koju se prijavila u svojoj četrdesetoj, morala se razlikovati od one slavne Indije za drugih života. Morale su je obuzimati misli uspomena iz prošlosti da je osjetila toliko duboku samilost prama zemlji koju je primila za svoju. Bilo kako bilo, znamo da je na svojim putovanjima po Indiji gotovo nevjerojatnom strpljivosti i vedrinom podnosila silnu žegu, buku, nečist i prašinu, muhe

* Maks Wardall bio je vrhovni Pročelnik odnosno glavni Brat Teozofskoga Reda Služenja, te je preminuo 25. januara 1934 »nenadano i krasno«. Naslijedio ga je prijašnji Glavni Brat T. R. S. u Engleskoj, Mr Robert H. Spurrier.

i tuđi način pripremanja hrane, nečistoću siromaštva te prosjačenje u gomilama i veliki metež moderne Indije. Dok su drugi ljudi bijele puti padali bolesni, nalazeći se u tom žarkom podneblju, ona je odolijevala silnim naporima održavajući sjajne govore. Dok su drugi Europejci lijegali i pružali se po zemlji iza kratkoga dnevnog rada, ona je svom hitnjom i gorljivom nezamorenosti veselo prianjala svakom radu, uz koji se rijetko kada našla manje od šesnaest sati dnevno. Ove činjenice pokazuju da je Dr Besant bila u zemlji Majke Indije više nego samo gost. Ona joj je uistinu pripadala.

Duž mnogo godina iskreni i daroviti studenti polazili su u Adyar da ondje sazriju utjecajem snažnih strujanja njezina života — psiholozi, filozofi, matematici kao i oni, što su žudili za duhovnom svijesti. — Mnogi su donijeli golemu obrazovnu spremu, te su tražili razumijevanja putem uma što su ga zakočili detaljima. Adyar im je svima našao mjesta u svojem prostranom krilu. Ona je prelijevala u njihove žile krv svoga vlastitog života, oživljavajući ih zračenjem vlastite svoje aure. Žarom rajske vatre prožela ih je i spremila za životno iskrsnuće. Posred golemog mnoštva, a u srcu Adyara stajala je kao Pretsjednik, vedra i mirna, žarište Velike Radijacije.

Budući da su joj Braća Svijetla iskazivala čast čestim pohodima svojim u tom Bijelom Gradu, Annie Besant uvijek je govorila o Adyaru sa naročito istaknutim poštovanjem. Iz njezinih riječi razabiralo se, da je Adyar više nego puko mjesto, više nego bogato pohranište starih svetih pisama, više nego nastanište za duhovne okrepe, više nego zemaljski Devachan, u kojem čuvari mira krileći njime zastiru mu cvjetno područje. Za nju je to bilo mjesto Velikoga Rada, gdje se provodničkim lijevkom Adyara sabiru struje sila sa Himalaje, da ih se preradi u vode što ozdravljuju, te se njima oslobodi grozničavo i izmoždeno čovječanstvo.

Jednom reče: »Stanu li Sekcije snažno uz Adyar i nastave da ga pomažu, razviće se i postati najvećim duhovnim centrom, što ga je ikada poznavao svijet. Za pet stotina godina stajaće kao živi svjedok svemoći Božanske Mudrosti, koja sljubljujući sjedinjuje sve.«

Imajući pred sobom Veliki Ideal a iza sebe tradiciju predaje, gledamo prama 17. februaru jasnom oštrinom razabirući unaprijed onaj čas kad će nam i opet biti dopušteno da iskažemo poštovanje ovom domu rada, radionici Majstora naročitim izražajem bitnosti.

Pomoći će nam u tom znatno, opomenemo li se, da je svakom odanom Teozofu 17. februara simbolizovan i obilježen sa tri događaja, koje će zauvijek pohraniti u svojim uspomenama. Toga je dana 1600 godine Giordano Bruno spaljen na lomači, 1847 se na isti dan rodio Biskup C. W. Leadbeater, a 1907 preminuo je Pukovnik Olcott. Zašto su se baš ta tri tako zamašanja događaja zbila 17. februara, teže bismo znali, ali na neki način se čini da pripadaju zajedno, te nam pružaju tako zasebni podražajni oslonac da postojano istrajemo stojeći čvrsto i snažno iza Adyara za boljitak i veću slavu čovječanstva.

(Iz »The American Theosophist«, Januar 1934).

DRUŠTVENE VIJESTI

IZ SVIJETA

Dne 20 juna prošila se svijetom ugodna vijest, da je nakon 9 mjeseci interregnuma izabran za Pretsjednika Teozofskoga Društva u Adyaru gosp. Dr. G. S. Arundale- koji je dobio 15.604 glasa, dok je drugi kandidat gosp. profesor Ernst Wood dobio svega 4.825 glasova. Narednoga dana 21 juna bila je u Adyaru upriličena mala ceremonija za svečano preuzimanje dužnosti Dra Arundale-a, koju je vodio pretsjednik protempore g. A. P. Warrington. Nakon što je objavio izborni rezultat, proglasio je Dra Arudale-a Pretsjednikom i predao mu pečatni prsten, koji je H. P. Blavatsky dala prvom Pretsjedniku pukovniku Olcottu time da prelazi od Pretsjednika na Pretsjednika Ova svečanost je bila završena nastupnim govorom novoga Pretsjednika.

Odmah nakon preuzimanja dužnosti Dr Arudanle uputio je svima Sekcijama listove kao poruku Generalnim Sekretarima, i svim članovima T. D., a konačno i sveukupnoj javnosti. Njegovom inicijativom počeo je da izlazi u Adyaru časopis »The Adyar News«, a u glavnom je namijenjen za vijesti, da se time rastereti glavni društveni organ »The Theosophist«. Za potpretsjednika imenovao je Dr Arundale g. Hirendranath Datta, koji je već unatrag 40

godina član T. D., a naročito je djelovao u Indiji na polju odgoja.

Dne 24 jula uputio se Pretsjednik na turneju svijetom. U Italiji se zadržao svega par dana, a onda se uputio dalje za Ameriku, te je u drugoj polovini augusta prisustvovao godišnjoj skupštini u Wheaton-u kraj Chicaga i ujedno sudjelovao u ljetnoj školi, koja je bila otvorena tom prilikom. Krajem augusta ostavio je Ameriku i uzeo si Paris za cilj putovanja, da se 20 septembra nađe već u Amsterdamu, gdje je bila komemoracija za pok. Dr. Annie Besant, koja je preminula 20 septembra prošle godine. Narednoga dana bila je pod njegovim pretsjedanjem skupština sviju evropskih Generalnih Sekretara ili Pretsjednika nacionalnih društava Evrope. Narednih dana bili su sastanci u Huizenu, a naročito je bila važna svečanost 29 septembra u čast »Sv. Mihajla i sviju anđela«.

Svim sastancima u Holandiji prisustvovala je i sestra Jelisava Vavra, Pretsjednik J. T. D., koja je onamo otputovala 18 septembra.

1 oktobra našao se Dr. Arundale u Londonu, gdje su očekivali i C. Jinarajadasa, koji je u zadnje doba putovao Brazilijom i centralnom Amerikom, a nama se javio iz Paname slijedećim riječima: »Najsrdačnija hvala Vama i ostaloj braći i sestrama za sve Vaše odane pozdrave koje od srca uzvraćam. Ja sam još u radu, nadam se da ću biti opet u Adyaru u decembru«.

Poznati pisac teozofskih djela, kao »Stvaralačka vatra« itd. J. J. van der Leeuw zaglavio je prilikom aeroplanske nesreće 26 augusta u Južnoj Africi.

»The Adyar News« donose u svom 2. broju među inim, da postoji nakana, da se u Adyaru postavi radio stanica na kratke valove.

TEHNIČKI IZVJEŠTAJ

1. Rad

Jugosl. Teozofsko Društvo pokazalo je i ove godine veliku djelatnost, što se najbolje vidi po broju sastanaka, što su se održali u Glavnom nastanu ili van njega, kako slijedi:

Odbor	38	sastanaka
Unutrašnja Škola	57	„
T. S. U.	32	„
Grupa M. S.	56	„
Loža »Sklad«	66	„
„ »Surya«	7	„
„ »Istina«	44	„
„ »Adyar-Besant«	38	„
„ »Krist«	187	„
„ »Sava«	57	„
„ »Krišnaji«, Celje	70	„
Centar Bjelovar	14	„
„ Osijek	47	„
„ Sušak	40	„
Razno	25	„
Ukupno	778	sastanaka

Ovdje nije uračunat velik rad obavljen u L. K. C. na oblik raznih ceremonija. Jednako još nema izvještaja o radu pojedinih loža i centara iz pokrajine, pa neka ovo bude kao opomena svima onima koji su dobili poziv, a još se nisu odazvali, da pošalju izvještaj o svom radu. Djelatnost Društva dakle nikako ne zaostaje za minulim godinama, a po svojoj nutrašnjoj vrijednosti rad možda i nadvisuje prijašnje godine, što najbolje znaju oni, koji su redovito pohađali društvene sastanke. Pored redovnih sastanaka sa predavanjima bilo je i naročitih proslava kao:

4. X. 1933. Dan životinja
3.—11. XI. 1933. Tjedan mira
12. XI. 1933. Slavenski dan
14.—20. XII. 1933. kongresno-skupštinsko razdoblje
17. II. 1934. Adyarski dan
8. V. 1934. Dan Lotosa

nadalje još razne obljetnice i ine priredbe kao koncerti, čajanke i t. d.

2. Novi osnuci i razrješenja.

Dolaskom Miss Edith Abbott počela je ponovo da radi grupa Majke Svijeta i pokazala je upravo veliku djelatnost, a 25 marta o. g. bilo je inauguracijsko osnivanje Grupe, kao slava ,da se istakne aspekt Majke Svijeta.

Osnovana je Liga za zagrobni život, koju vodi brat Viktor Šek. »Trezvenost« dobila je pročelnika u osobi brata Kazimira Takača; žene trezvenjakinje organizovale su se u »Bijeloj vrpci«, a pročelnik je te grupe sestra Vikica Takač.

Kraj mjestimičnoga zastoja u pokrajini možemo ipak i tu registrovati nove djelatnosti. U Bjelovaru okupilo se nekoliko agilne braće, pa je gošća Miss Glen Walker pokrenula sve potrebno, da bude u najkraće vrijeme osnovana loža »Arundale«, koju će voditi brat Stjepan Vusić. U Zagrebu su mladi članovi također osjetili potrebu da su uže povežu u radu i tako je agilna gošća osnovala ložu mladih imenom

»Rukmini«, a pročelništvo njeno preuzela je sestra Ida Ulčakar.

Konačno izvješćujemo, da je odlukom Glavne skupštine u decembru pr. g. razriješena loža »Surya« i aktivitet »Liga konstruktivnih mislilaca«.

3. Članovi.

U pogledu broja članova pokazuje Društvo tokom posljednje godine velik napredak, jer je pristupilo 48 novih članova dok je u isto vrijeme istupilo samo 18, te godišnji prirast iznosi 30, što je u poredbi sa prijašnjim godinama vrlo povoljno.

4. Posjeti.

Povezanost sa ostalim svijetom je bila na visini, što pokazuje vrlo obilna društvena korespondencija, broj publikacija, koje je Društvo primilo izvana, a naročito brojni gosti, koji su nas posjećivali duž čitave godine, a neki ostali među nama i duže vremena. Tako je sestra Miss Edith Abbott bila među nama još od prošle godine i ostala sve do juna i održala niz lijepih predavanja, a naročito je obradila u predavanjima djelo »Ezoteričko kršćanstvo« od Dr. Annie Besant. Osim toga pokrenula je rad već prije pomenute grupe Majke Svijeta. Miss Jean Glen Walker boravila je u Zagrebu od 8 maja do 3 augusta i osnovala navedene dvije lože, učinila 4 posjeta u pokrajinu, a u Zagrebu za čitavo vrijeme saradivala vrlo aktivno i održala 12 predavanja o važnim i ujedno interesantnim pitanjima. Kako je duže vremena živjela u Adyaru, to joj je bila naročita zadaća, da prelije ovamo snagu Adyara kao spiritualnoga centra. Od 29 aprila do 11 maja boravili su među nama supruzi Will. i Godfried C. Burger iz Huizena, Holandija, te je njihov boravak veoma snažno odjeknuo u nama svima. Dr Arundale interesira se za sva politička, socijalna, kulturna i ina pitanja pojedinih zemalja, što mu treba da zna kao Pretsjednik T. D., pa je gosp. C. Will. Burgera odredio, da mu bude referent za Jugoslaviju. U tom svojstvu donio nam je g. Burger mnogo važnih poruka, a od naročite su važnosti njegovi savjeti što ih je dao Odboru.

5. Predavanja.

Društvena godina počinje 1 oktobra, a time i pojačani rad, naročito u pogledu predavanja. Tako se otvara odmah u početku oktobra tečaj za interesente i početnike u kojem će se iznijeti prikaz čitavog naučanja teozofskog. Ta predavanja činit će zaokruženu sistematsku cjelinu, a održat će se svake srijede u 19.10 sati pod vodstvom lože »Istina«. Loža »Adyar-Besant« doživjela je isto neke promjene naročito u pogledu načina rada, a pročelništvo preuzeo je brat Ivan Butković, koji će od sada svakog četvrtka održati predavanja za članove početnike, t. j. one, koji još nisu pune tri godine u Društvu.

Da bismo braću i sestre više zainteresovali za Teozofiju a naročito u njenom studijskom pogledu, to su nekolicina braće i sestara odlučili, da tokom godine 1934-5 predaju putem predavanja djelo »Studij svijesti« od Dr. Annie Besant. Ovo je djelo svakako jedno od najboljih što ih je napisala pok. Dr. Besant i zauzimlje vrlo časno mjesto u čitavoj teozofskoj literaturi, jer sjedinjuje u sebi najdublje okultno znanje sa svim onim, što je moderna nauka mogla do sada da pruži iz područja svijesti. Onaj ko bi imao naročiti interes, moći će pojedina pitanja obradivati i pismeno, jer želimo time braću i sestre zainteresovati za pravi, produbljeni studij Teozofije. Ova predavanja držat će se mjesečno dva puta i to svakog 2. i 4. ponedjeljka u mjesecu. Nadamo se, da će loža »Sklad« ovim reformama opet postati članovima ono, što bi kao najstarija loža trebala da bude.

I. M. tajnik J. T. D.

Šta krajni je napor ljudskoga uma?
Srcu poete, duhu mudraca, gdje je smirenje?
Sfinga to pita putnika trudnog
u moru života što k zvijezdama teži.
Moć i bogatstvo, novac i slava?
Ne, to sjene su svijeta!
Svijetlo je Istina, Božanska Mudrost
THEO - SOPHIA
Što čovjeka uči: Upoznaj sebe
i spoznat ćeš Boga!

Ivan Medja

»Teozofija izlazi 6 puta na godinu — Godišnja pretplata iznosi Dinara 42.— Vlasnik i izdavač: Jugoslavensko Teozofsko Društvo, Zagreb, Mesnička 7, III. kat. — Odgovorni urednik: Dipl. Ing. Božidar Prikril, Zagreb, Vinkovićeva ulica 9. — Tisak Zagrebačke Privredne Štamparije, Margaretska ulica 1. — Za tiskaru odgovara: Juraj Boranić, Mesnička ulica 49.